

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

Nr ewid. 164/2005/S04004/KGP

S/04/004

I/04/006

KGP/41132/04

KGP/41141/04

Informacja o wynikach kontroli doraźnych dotyczących Polskiego Komitetu Normalizacyjnego

Misją Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej.

Wizją Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa.

Informacja o wynikach kontroli

doraźnych dotyczących Polskiego Komitetu Normalizacyjnego

Dyrektor Departamentu
Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

Paweł Banaś

Akceptuję:

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Jacek Jezierski

Warszawa, dnia 7 listopada 2005 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
00-950 Warszawa
tel./fax: (0-22) 825 44 81
www.nik.gov.pl

Spis treści:

1. WPROWADZENIE	3
2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI.....	5
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności.....	5
2.2. Synteza wyników kontroli.....	5
2.3. Uwagi końcowe i wnioski	9
3. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI.....	9
3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych	9
3.2. Ustalenia kontroli	17
4. INFORMACJE DODATKOWE O PRZEPROWADZONEJ KONTROLI	40
4.1. Organizacja kontroli	40
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli.....	40
5. ZAŁĄCZNIKI	48
5.1. Wykaz skontrolowanych podmiotów i jednostek organizacyjnych NIIK, które przeprowadziły w nich kontrole.....	48
5.2. Lista osób odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność, w tym zajmujących kierownicze stanowiska w PKN	48
5.3. Wykaz podstawowych aktów prawnych.....	49
5.4. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli.....	50

1. WPROWADZENIE

Temat Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła w 2004 r. dwie kontrole doraźne dotyczące **Polskiego Komitetu Normalizacyjnego (PKN)**. Były to:

- kontrola prawidłowości przeprowadzenia w 2003 r. konkursu na stanowisko Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, oznaczona numerem S/04/004, podjęta z własnej inicjatywy NIK, przeprowadzona w okresie od 20 lipca 2004 r. do 30 września 2004 r.;
- kontrola współpracy Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z **Wydawnictwami Normalizacyjnymi „Alfa-WERO” Sp. z o.o.**, w latach 1999 – 2004, w zakresie druku oraz dystrybucji norm i wydawnictw normalizacyjnych, podjęta z inicjatywy własnej NIK¹, oznaczona numerem I/04/006, przeprowadzona w okresie od 1 września 2004 r. do 2 lutego 2005 r.; zakres przedmiotowy tej kontroli rozszerzony został o sprawdzenie działań PKN w zakresie przygotowania i podpisywania oraz realizacji umów o prowadzenie sekretariatów Komitetów Technicznych PKN².

Cel Celem kontroli S/04/004 było dokonanie oceny – pod względem legalności, celowości i rzetelności - przebiegu konkursu na stanowisko Prezesa PKN, przeprowadzonego w 2003 r., w tym zwłaszcza rzetelności postępowania komisji konkursowej.

Celem kontroli I/04/006 było dokonanie oceny – pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności - działań Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, podejmowanych od 1999 r. wobec Spółki „ALFA-Wero” Sp. z o.o. w zakresie współpracy przy drukowaniu i rozpowszechnianiu norm oraz innych wydawnictw normalizacyjnych. Celem kontroli była także ocena działań PKN w zakresie przygotowania i podpisywania oraz realizacji umów o prowadzenie sekretariatów Komitetów Technicznych przez inne jednostki organizacyjne.

Zakres W ramach kontroli S/04/004 zbadano przestrzeganie procedury przeprowadzenia konkursu przez komisję konkursową wybraną ze składu członków Rady Normalizacyjnej przy PKN, spełnianie przez kandydatów uczestniczących w konkursie formalnych wymogów do zajmowania stanowiska Prezesa PKN, określonych w art. 16 ust. 3 pkt 2 *ustawy z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji*³, sposób weryfikacji kandydatów przedstawionych **Prezesowi Rady Ministrów** przez Radę Normalizacyjną oraz zasadność uznawania za niejawną dokumentacji z przeprowadzonego konkursu. Badania kontrolne, przeprowadzone w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, dotyczyły 2003 roku.

W toku kontroli I/04/006 zbadano działania podejmowane w latach 1999 – 2004 przez Polski Komitet Normalizacyjny wobec firmy WN „Alfa – WERO”, w zakresie dochodzenia roszczeń finansowych PKN z tytułu bezumownego druku

¹ W związku z wystąpieniem Posła na Sejm RP Artura Zawiszy z dnia 9 czerwca 2004 r.

² W związku z pismem Zastępcy Dyrektora Biura Administracji i Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy pana Krzysztofa Wróbla z 6 sierpnia 2004 r.

³ Dz. U. Nr 169, poz. 1386.

i dystrybucji przez tę firmę Polskich Norm i innych wydawnictw normalizacyjnych. Zbadano także warunki *Ugody* zawartej przez PKN z WN „Alfa-WERO” Sp. z o.o. w dniu 20 stycznia 2004 r. W ramach rozszerzonej tematyki kontroli badaniom kontrolnym poddano także procedury przygotowania, zawierania i realizacji umów o prowadzenie sekretariatów Komitetów Technicznych, podpisywanych przez PKN z jednostkami wyrażającymi wolę ich prowadzenia i utrzymywania. Szczegółowe badania skoncentrowano na prowadzeniu sekretariatu Komitetu Technicznego Nr 302 przez **Stowarzyszenie HL7**.

Organizacja Kontrole przeprowadził Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji.

2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia fakt, że w 2003 r., w wyniku konkursu, Prezesem Polskiego Komitetu Normalizacyjnego został pan Janusz Szymański, który nie spełniał jednego z ustawowych wymogów do zajmowania tego stanowiska (posiadania czteroletniego stażu pracy związanej z normalizacją). Było to możliwe wskutek zbiegu nierzetelnych działań komisji konkursowej oraz braku czynności weryfikacyjnych ze strony Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

W styczniu 2004 r. zawarta została *Uгода* pomiędzy Polskim Komitetem Normalizacyjnym i Wydawnictwami Normalizacyjnymi „ALFA-WERO” Sp. z o.o. kończąca wieloletni konflikt tych podmiotów. NIK uznaje za niegospodarne te postanowienia *Ugody*, na mocy których zaniechano dochodzenia roszczeń PKN na kwotę 3 924,6 tys. zł. Jako niecelowe ocenić należy ponadto niektóre warunki zaspokojenia roszczeń PKN oraz zaniechanie ustanowienia zabezpieczeń finansowych realizacji *Ugody*.

NIK stwierdziła nieprawidłowości w powołaniu i funkcjonowaniu Komitetu Technicznego Nr 302 do spraw Zastosowania Informatyki w Ochronie Zdrowia. Nieprawidłowości te były wynikiem nierzetelnych działań i braku nadzoru ze strony PKN.

2.2. Synteza wyników kontroli

Przepisy dotyczące konkursu

1. NIK krytycznie pod względem legalności ocenia fakt, że do *rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie organizacji i sposobu przeprowadzania konkursu na stanowisko Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego*⁴ wprowadzony został przepis (§ 2 pkt 7), zgodnie z którym posiedzenia komisji konkursowej i dokumenty związane z konkursem są niejawne. **Przepis ten wykracza poza upoważnienie ustawowe** zawarte w art. 16 ust. 4 *ustawy z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji*. Projekt *rozporządzenia*, przygotowany przez Polski Komitet Normalizacyjny, nie został zakwestionowany przez Rządowe Centrum Legislacji. Realizując wniosek pokontrolny NIK Prezes Rady Ministrów wydał w dniu 23 września 2005 r. rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie organizacji i sposobu przeprowadzenia konkursu na stanowisko Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego⁵. Wprowadzone zmiany dotyczyły uchylecia ust. 7 w § 2 rozporządzenia oraz wprowadzenia obowiązku przekazywania Prezesowi Rady Ministrów przez Radę Normalizacyjną uchwały w sprawie wyboru kandydata na stanowisko Prezesa PKN wraz

⁴ Dz. U. Nr 239, poz. 2049.

⁵ Dz. U. Nr 189, poz. 1595.

z dokumentacją związaną z konkursem, do której zalicza się m.in. dokumenty i oświadczenia dołączane przez kandydatów do zgłoszenia na konkurs.

[str. 18 *Informacji*]

2. **Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na wątpliwości jakie wzbudza konfrontacja niektórych przepisów ustawy o normalizacji.** W art. 16 ust. 3 pkt 3 tej ustawy, w stosunku do kandydata na stanowisko Prezesa PKN ustawodawca zawarł wymóg bezwzględnej niekaralności. Z kolei art. 16 ust. 6 pkt 3 ustawy określa jako podstawę do odwołania Prezesa PKN przed upływem kadencji popełnienie przez niego przestępstwa z winy umyślnej. **Porównanie tych przepisów prowadzi do wniosku, że przeszkodą w kandydowaniu na stanowisko Prezesa PKN jest popełnienie jakiegokolwiek czynu zabronionego, natomiast przeszkodą w kontynuacji pełnienia tej funkcji jest już tylko przestępstwo z winy umyślnej.** Zdaniem NIK Prezes Rady Ministrów powinien rozważyć celowość zlecenia prac zmierzających do jednoznacznego rozstrzygnięcia tych wątpliwości w drodze stosownej nowelizacji ustawy.

[str.21 *Informacji*, wniosek str.9]

Przebieg konkursu

3. **Konkurs na stanowisko Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego w 2003 r. przeprowadzony został nierzetelnie.** W konsekwencji Prezesowi Rady Ministrów przedstawieni zostali dwaj kandydaci, którzy nie spełniali wymagań określonych w art. 16 ust.3 ustawy o normalizacji. Byli to panowie: Jerzy Marcinek – wcześniejszy Prezes PKN, który nie spełniał wymogu niekaralności oraz Janusz Szymański – zajmujący do dzisiaj stanowisko Prezesa PKN, który nie spełniał wymogu czteroletniego stażu pracy związanego z normalizacją. **Konkurs przeprowadziła komisja konkursowa powołana ze swojego składu przez Radę Normalizacyjną działającą przy Polskim Komitecie Normalizacyjnym.**

[str. 20 *Informacji*]

Brak weryfikacji kandydatów

4. **W Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, przed podpisaniem przez Prezesa Rady Ministrów aktu powołania pana Janusza Szymańskiego na stanowisko Prezesa PKN, nie dokonano nawet podstawowej weryfikacji czy spełnia on ustawowe wymagania do zajmowania tego stanowiska. NIK ocenia to zaniechanie jako nierzetelność,** gdyż Prezes Rady Ministrów przed podpisaniem aktu powołania konkretnej osoby na stanowisko państwowe powinien mieć pewność, że osoba ta spełnia przewidziane prawem kryteria. **W odniesieniu do pana Janusza Szymańskiego istniały szczególne przesłanki do podjęcia czynności weryfikacyjnych,** a mianowicie - zapytanie poselskie skierowane do Prezesa Rady Ministrów oraz krytyczne artykuły prasowe kwestionujące kwalifikacje kandydata. **NIK zwraca uwagę, że tego rodzaju zaniechania umożliwiają dowolność w podejmowaniu decyzji, sklasyfikowaną przez NIK jako typowy mechanizm korupcyjny.**

[str. 23 *Informacji*]

Współpraca z WN "ALFA-WERO" Sp. z o.o.

5. **Współpraca pomiędzy PKN (ówcześnie Polskim Komitecie Normalizacji, Miary i Jakości) i Wydawnictwami Normalizacyjnymi "ALFA-WERO" Sp. z o.o. rozpoczęła się w dniu 18 listopada 1993 r. z chwilą zawarcia umowy**

sprzedaży Przedsiębiorstwa Państwowego Wydawnictwa Normalizacyjne „ALFA” na rzecz Spółki „WERO” Sp. z o.o. Na mocy tej umowy Spółka „WERO” uzyskała status monopolisty w zakresie druku norm i periodyków normalizacyjnych. Umowę podpisał były Prezes Polskiego Komitetu Normalizacji Miar i Jakości – pan Krzysztof Mordziński. **Do kwietnia 2000 r., tj. do czasu faktycznego zerwania kontaktów handlowych, współpraca pomiędzy stronami nie była realizowana w sposób należyty**, przede wszystkim wskutek działań Spółki, która wykorzystywała pozycję monopolistyczną. [str. 11 i 25 *Informacji*]

Ugoda

6. W dniu 20 stycznia 2004 r. pomiędzy PKN i WN „ALFA-WERO” Sp. z o.o. zawarta została **Ugoda**, w której ustalono sposób uregulowania zobowiązań Spółki wobec PKN. Zawarcie *Ugody* było celowe, gdyż umożliwiło spełnienie przez PKN warunków, jakie były konieczne do uzyskania członkostwa w europejskich organizacjach normalizacyjnych (zapewnienie wyłączności rozpowszechniania całego zbioru norm). [str. 26 *Informacji*]

Postanowienia
Ugody

7. NIK negatywnie pod względem legalności, rzetelności i gospodarności ocenia wymienione poniżej postanowienia zawartej *Ugody*.

- ustalenie odszkodowania z tytułu utraconych przez PKN korzyści finansowych, w związku z nie znajdującą podstawy prawnej działalnością Spółki w latach 2000 – 2003 na kwotę 1 500 tys. zł, podczas gdy według zasad stosowanych w międzynarodowych organizacjach normalizacyjnych (ISO⁶) powinna ona wynieść co najmniej 4 898,5 tys. zł, to jest o 3 398,5 tys. zł więcej,
- zaspokojenie roszczeń PKN na powyższą kwotę 1 500 tys. zł ma być dokonane bezpłatnymi usługami; znacznie utrudnia to wyegzekwowanie należności, gdyż jest uzależnione od zgody Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych, której nie uzyskano przed zawarciem *Ugody*. **Zdaniem NIK postanowienie to narusza interesy Polskiego Komitetu Normalizacyjnego.** [str. 27 *Informacji*]

Rezygnacja
z należności
środków
specjalnych

8. NIK za niecelowe i niegospodarne uznaje faktyczne zwolnienie WN „ALFA-WERO” z obowiązku spłaty zobowiązań, z tytułu utraconych przychodów środka specjalnego PKN w latach 1999 – 2000. Łączna ich wysokość wyniosła 535,1 tys. zł w tym należność główna 339,3 tys. zł, oraz odsetki ustawowe, liczone do dnia zawarcia *Ugody*, w kwocie ok. 195,8 tys. zł. Należność ta nie została w ogóle objęta *Ugodą*, której podpisanie wyczerpuje wszelkie roszczenia istniejące między stronami. Z ustaleń kontroli wynika, że w imieniu PKN decyzje w sprawie ostatecznego kształtu *Ugody* podejmował jednoosobowo Prezes Polskiego Komitetu Normalizacyjnego – pan Janusz Szymański.

[str. 30 *Informacji*]

Brak sądowego
potwierdzenia
Ugody

9. NIK negatywnie pod względem celowości i rzetelności ocenia fakt, że *Ugoda*, wbrew postanowieniom § 7 tego dokumentu, do czasu zakończenia czynności kontrolnych NIK w październiku 2004 r. została potwierdzona przed są-

⁶ International Organization for Standardization

dem tylko w części dotyczącej spłaty należności budżetowej wraz z odsetkami (w łącznej kwocie 1 454 647,29 zł). O potwierdzenie pozostałych postanowień PKN wystąpił dopiero w dniu 26 stycznia 2005 r. **Realizacja Ugody nie została w żaden sposób zabezpieczona finansowo. Ten brak zabezpieczenia NIK uznaje za istotne osłabienie ochrony interesów PKN.** [str. 32 *Informacji*]

Umowa
o współpracy

10. Zgodnie z § 5 *Ugody* PKN zobowiązał się sprzedawać z rabatem Polskie Normy, w celu ich dalszej sprzedaży w sieci dystrybucyjnej WN "ALFA-WERO". Warunki te miały obowiązywać przez okres lat czterech liczonych od dnia zawarcia *Ugody*, to jest do stycznia 2008 roku. W dniu 9 marca 2004 r., **zawarta została stosowna umowa, w której, bez ekwiwalentu ze strony Spółki, rozszerzono zobowiązanie PKN do sprzedaży z rabatem na niektóre inne produkty normalizacyjne oraz wydłużono okres zobowiązania do dnia 31 lipca 2008 r.** [str. 33 *Informacji*]

Komitet
Techniczny
Nr 302

11. **Nierzetelne działania PKN w sprawie sekretariatu Komitetu Technicznego Nr 302** (ds. Zastosowania Informatyki w Ochronie Zdrowia), **doprowadziły do nieuzasadnionej zmiany jednostki prowadzącej ten sekretariat** (Stowarzyszenie HL 7 Polska zamiast Centrum Systemów Informatycznych Ochrony Zdrowia). Umowę o prowadzenie sekretariatu z nową jednostką zawarto zanim wpłynął z jej strony stosowny wniosek, a ponadto podpisano ją, pomimo iż ze strony Stowarzyszenia sygnowała ją osoba nie posiadająca statutowego upoważnienia do jednoosobowej reprezentacji.

Brak nadzoru ze strony Dyrektora Zespołu Normalizacyjnego Informatyki i Telekomunikacji PKN przyczynił się do:

- uczestniczenia w pracach i przewodniczenia Komitetowi Nr 302 osoby nieposiadającej stosownych rekomendacji;
- uruchomienia procedury ankietowania trzech Polskich Norm, których projekty – ze względu na brak quorum – faktycznie nie zostały przez Komitet przyjęte.

[str. 36 *Informacji*]

Pozostałe
Komitety
Techniczne

12. **NIK nie zgłasza uwag do formalnej poprawności powoływania oraz odwoływania przez Prezesa PKN pozostałych Komitetów Technicznych w latach 2002 – 2004.** Nieliczne stwierdzone uchybienia dotyczyły opóźnień w podpisywaniu umów o prowadzenie sekretariatów Komitetów, stosowania innych niż ustalone wzorów umów oraz braku ich rejestracji w systemie informacyjnym. [str. 34 *Informacji*]

13. W trakcie kontroli, NIK ujawniła uszczuplenie środków publicznych na łączną kwotę **3 924 600 zł**:

- zaniżone ustalenie odszkodowania należnego PKN od Spółki WN „ALFA-WERO” – 3 389 500 zł,
- zwolnienie WN "ALFA-WERO" z obowiązku spłaty zobowiązań, z tytułu utraconych przychodów środka specjalnego PKN – 535 100 zł.

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

Ustalenia niniejszej kontroli wskazują, że prawidłowe funkcjonowanie zasady powierzania stanowiska Prezesa PKN osobie wyłonionej w drodze konkursu, wymaga ustanowienia, poza procedurami konkursowymi, także procedur weryfikacyjnych w odniesieniu do wyłonionych kandydatów. Zawodne okazało się bezwzględne zaufanie do prac komisji konkursowej wyłonionej z grona niezależnego organu kolegialnego jakim jest Rada Normalizacyjna przy PKN. Zdaniem NIK, bez wprowadzenia odpowiednich zmian w przepisach regulujących tryb i zasady obsadzania stanowiska Prezesa PKN oraz bez ustanowienia i ścisłego przestrzegania zasady weryfikacji dokumentów kandydatów zaproponowanych przez Radę Normalizacyjną, istnieć będzie ryzyko kolejnych wadliwych konkursów na stanowisko Prezesa PKN.

Ugoda zawarta przez PKN z WN „ALFA-WERO” Sp. z o.o. przyczyniła się do rozwiązania wieloletniego sporu pomiędzy stronami o prawo do całego zbioru norm i ich komercyjnego wykorzystywania. Osiągnięty został w ten sposób doraźny cel jakim było spełnienie koniecznych warunków przystąpienia Polski do międzynarodowych organizacji normalizacyjnych. Warunki *Ugody* są jednak dla Polskiego Komitetu Normalizacyjnego niekorzystne. Znacznie ograniczone zostały roszczenia finansowe, a ustalony sposób ich zaspokojenia stwarza ryzyko wystąpienia trudności egzekucyjnych.

W Polskim Komitecie Normalizacyjnym ustalono zasady i procedury funkcjonowania Komitetów Technicznych i ich sekretariatów. Z ustaleń kontroli wynika, że procedury te nie są efektywne w sytuacji osłabionego nadzoru nad ich stosowaniem.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami Najwyższa Izba Kontroli uznaje za wskazane rozważenie przez Prezesa Rady Ministrów celowości podjęcia prac nad nowelizacją ustawy z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji w celu doprecyzowania czy wymóg niekaralności kandydata na Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, określony w art. 16 ust. 3 pkt 3 ustawy ma dotyczyć wszelkich form odpowiedzialności (tj., karnej, karno-administracyjnej, dyscyplinarnej, a także za naruszenie dyscypliny finansów publicznych) czy tylko odpowiedzialności za popełnienie przestępstwa z winy umyślnej, tak jak określa to przepis art. 16 ust. 6 pkt 3.

3. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

A. W zakresie kontroli S/04/004 „Prawidłowość przeprowadzenia w 2003 r. konkursu na stanowisko Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego”

W dniu 25 marca 2003 r. Najwyższa Izba Kontroli otrzymała skargę skierowaną do Posła na Sejm RP pana Kazimierza Sasa. Wskazano w niej m.in. na złą organizację pracy w Komitecie, marnowanie pieniędzy budżetowych, np. na niepotrzebne opiniowanie zarządzeń Prezesa PKN oraz na zakupy dużych ilości pro-

duktów spożywczych i napojów, w tym alkoholowych. Ze względu na termin otrzymania skargi niemożliwe było zbadanie zasadności jej zarzutów w trakcie kontroli wykonania budżetu państwa za rok 2002. Poinformowano o tym w piśmie z dnia 14 kwietnia 2003 r., wskazując jednocześnie, że poruszona problematyka będzie zbadana w trakcie kontroli wykonania budżetu państwa w roku 2003 w cz. 65 – Polski Komitet Normalizacyjny.

W artykule „Rządowa Norma” opublikowanym w „Rzeczpospolitej” z dnia 27 - 28 września 2003 r. pani redaktor Anna Marszałek, przeprowadzając wywiad z Prezesem PKN panem Januszem Szymańskim, zadała m.in. pytanie czy: „Ma Pan wymagany staż, by móc być Prezesem PKN?” W odpowiedzi Prezes PKN stwierdził, że tak, gdyż jako poseł pracował nad ustawami dotyczącymi tych zagadnień, a jako prawnik opiniował przepisy związane z normalizacją np. dla Krajowej Izby Gospodarczej. Prezes PKN wyraził pogląd, iż czynności te są równoważne ze stażem pracy w normalizacji.

W styczniu 2004 r. do Najwyższej Izby Kontroli wpłynęły dwie kolejne skargi dotyczące funkcjonowania Polskiego Komitetu Normalizacyjnego: przekazana do NIK przez **Komendę Rejonową Policji Warszawa I** oraz pismo wystosowane do ówczesnego Prezesa Rady Ministrów - pana Leszka Millera. W skargach wysunięty został m.in. zarzut dotyczący obsadzenia stanowiska Prezesa PKN osobą, która nie spełnia wymogów określonych *ustawą o normalizacji*.

W trakcie kontroli wykonania budżetu PKN za 2003 r. sprawdzono zasadność szeregu zarzutów postawionych w skargach, o których mowa powyżej. W toku kontroli została także podjęta próba weryfikacji zarzutu dotyczącego niespełniania przez Prezesa PKN kryterium czteroletniego stażu pracy związanego z normalizacją. Na podstawie ustaleń kontroli NIK poczynionych w Polskim Komitecie Normalizacyjnym zaistniały przesłanki do wnioskowania, że pan Janusz Szymański nie spełniał tego ustawowego warunku. Przesłanki te wynikały z udostępnionych Izbie przez PKN zaświadczeń i świadectw pracy z dotychczasowych miejsc zatrudnienia pana Janusza Szymańskiego.

Ponieważ świadectwa pracy mogły nie być jedynymi dokumentami wskazującymi na czteroletni staż pracy związany z normalizacją, NIK wystąpiła w dniu 25 marca 2004 r. do pana prof. dr hab. Stanisława Tkaczyka - Przewodniczącego Rady Normalizacyjnej przy PKN o udostępnienie dokumentów dotyczących stażu pracy, które pan Janusz Szymański złożył w trakcie postępowania konkursowego. W dniu 5 kwietnia 2004 r. Przewodniczący Rady Normalizacyjnej odmówił przekazania dokumentów stwierdzając, iż ze względu na ich niejawnny charakter mogą być one udostępniane tylko na podstawie przepisów *ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych*⁷. Ponadto Przewodniczący Rady zakwestionował uprawnienie NIK do badania tego zagadnienia w trakcie kontroli wykonania budżetu państwa. W związku z powyższym w „*Informacji o wynikach kontroli wykonania budżetu państwa w 2003 r. w części 65 – Polski Komitet Normalizacyjny*” Izba zapowiedziała podjęcie kontroli doraźnej w zakresie prawidłowości przeprowadzenia konkursu.

---

⁷ Dz. U. Nr 11, poz. 95, ze zm.

Już po opublikowaniu tej *Informacji* do NIK wpłynęły kolejne dwa pisma. Pierwsze, z dnia 1 lipca 2004 r., napisane zostało przez członków Rady Normalizacyjnej przy PKN panów: prof. dr hab. inż. Andrzeja Brandta oraz prof. dr inż. Krzysztofa Szymańskiego. Autorzy informowali Prezesa NIK, iż mają zastrzeżenia do przebiegu wyłonienia kandydatów na stanowisko Prezesa PKN. W dniu 9 lipca 2004 r. była zastępczyni Prezesa PKN pani Jolanta Widelska - Koźbiał (odwołana z funkcji w lipcu 2004 r.) poinformowała Izbę o wystosowaniu do Prezesa Rady Ministrów pisma w związku z negatywną oceną wykonania budżetu PKN w 2003 r. W piśmie tym zawarty jest m.in. passus: „Pragnę podkreślić, że p. Janusz Szymański nie znał specyficznej problematyki normalizacji i nigdy nie był z nią związany, o czym poinformował pracowników PKN w pierwszych dniach swojej działalności”. Wszystkie powyższe sygnały wykorzystano w przeprowadzonej kontroli doraźnej.

Zasady obsadzania stanowiska Prezesa PKN regulują następujące przepisy:

- 1) *ustawa z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji*, która w art. 16 stanowi, że Prezes Rady Ministrów powołuje Prezesa PKN na okres 5 lat spośród zgłoszonych przez Radę Normalizacyjną kandydatów, wyłonionych uprzednio w drodze konkursu; Rada Normalizacyjna może również przedstawić Prezesowi Rady Ministrów tylko jednego kandydata (ust. 1); konkurs, o którym mowa w ust.1 przeprowadza Rada Normalizacyjna (ust. 2); na stanowisko Prezesa może kandydować niekarany obywatel polski, posiadający wyższe wykształcenie, legitymujący się co najmniej czteroletnim stażem pracy związanym z normalizacją (ust. 3),
- 2) *rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie organizacji i sposobu przeprowadzania konkursu na stanowisko Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego*; reguluje ono szczegółowo procedurę przeprowadzenia konkursu oraz zasady wyłaniania komisji konkursowej.

B. W zakresie kontroli I/04/006 „Współpraca Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z Wydawnictwami Normalizacyjnymi „Alfa-WERO” Sp. z o.o. w zakresie druku oraz dystrybucji norm i wydawnictw normalizacyjnych” (po rozszerzeniu tematyki o sprawdzenie działań PKN w zakresie przygotowania i podpisywania oraz realizacji umów o prowadzenie sekretariatów Komitetów Technicznych⁸).

W 1999 r. Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła w PKN doraźną kontrolę współpracy PKN ze spółką „ALFA-WERO” w zakresie druku norm i periodyków normalizacyjnych (I/99/002). Realizując jej wyniki, w dniu 28 października 1999 r., do Prezesa PKN skierowane zostało wystąpienie pokontrolne, w którym

⁸ **Komitet Techniczny** – zespół powoływany przez Prezesa PKN do realizacji celów normalizacji krajowej poprzez opracowywanie Polskich Norm i innych dokumentów normalizacyjnych w ustalonym zakresie tematycznym. W skład Komitetu wchodzi specjaliści delegowani przez organy administracji rządowej, organizacje: gospodarcze, pracodawców, konsumenckie, zawodowe i naukowo-techniczne, szkół wyższych i nauki oraz pracownicy PKN, z zachowaniem zasady reprezentatywności.

przedstawiono m.in. genezę współpracy Komitetu z firmą „ALFA – WERO” oraz ocenę jej przebiegu.

W dniu 18 listopada 1993 r. były Prezes Polskiego Komitetu Normalizacji, Miar i Jakości (PKNMiJ) - pan Krzysztof Mordziński podpisał ze Spółką z o.o. „WERO” umowę kupna - sprzedaży Przedsiębiorstwa Państwowego Wydawnictwa Normalizacyjne „ALFA” w Warszawie. Na mocy § 12 ust. 2 umowy sprzedaży Spółka „WERO”, jako nabywca, uzyskała wyłączność druku norm i periodyków normalizacyjnych, zobowiązując się do wykonywania prawa wyłączności na zasadach przyjętych w rocznych umowach zawieranych ze zbywcą (tj. b. PKNMiJ, a później PKN jako następcą prawnym PKNMiJ). Roczne umowy dotyczyć miały w szczególności terminowości druku, formy prezentacji oraz kształtowania ceny norm i periodyków. Z oświadczenia b. Prezesa PKNMiJ wynikało, że zapis § 12 ust. 2 umowy sprzedaży był istotnym czynnikiem wpływającym na uzyskaną cenę sprzedaży wydawnictwa „ALFA”. Obwarowanie prawa wyłączności koniecznością corocznego ustalania zasad jego wykonywania miało - w ocenie byłego Prezesa PKNMiJ - zabezpieczać interesy wydawcy norm m.in. poprzez zapewnienie ciągłości wydawania norm i wyeliminowanie dowolności w kształtowaniu cen. Były Prezes PKNMiJ wskazał także w oświadczeniu, iż w warunkach 1993 r. i lat wcześniejszych, w których przebiegał proces prywatyzacji Wydawnictwa „ALFA” (1991-1992), zapewnienie ciągłości wydawania norm było bardzo ważnym celem, gdyż rynek wydawniczy nie był tak rozbudowany jak w roku 1999.

NIK oceniła, że postanowienia § 12 ust. 2 umowy mogły mieć wpływ na ustalenie wyższej ceny sprzedaży, lecz postawiły PKN w bardzo niekorzystnej sytuacji wobec kontrahenta. Spółka „WERO” mając zagwarantowaną wyłączność znalazła się bowiem w uprzywilejowanej sytuacji negocjacyjnej przy corocznym ustalaniu zasad współpracy z PKN.

W konsekwencji opisanego powyżej sposobu ukształtowania wzajemnych zobowiązań w zakresie unormowanym w § 12 ust. 2 umowy sprzedaży, współpraca pomiędzy b. Biurem PKN a firmą Wydawnictwa Normalizacyjne „ALFA-WERO” Sp. z o.o. (taką ostatecznie nazwę przyjął nabywca) nie była należycie realizowana. Dotyczyło to zwłaszcza lat 1995-1997.

W roku 1994, w dniu 10 czerwca, w związku z postanowieniami umowy sprzedaży, PKN i Spółka „ALFA-WERO” zawarły 4 umowy roczne regulujące zasady współpracy przy publikowaniu i rozpowszechnianiu norm (łącznie 727 szt.) oraz zmian do norm ustanowionych w 1994 r., a także innych publikacji PKN. Finansowe należności zostały w całości uregulowane w latach 1994-1996, co wynikało z etapowego przekazywania Spółce norm do przygotowania edytorskiego i druku. W latach 1995-1996 nie zawarto żadnej umowy rocznej dotyczącej druku norm, a jedynie 2 umowy dotyczące rozpowszechniania norm i publikacji (w dniu 12 stycznia 1995 r. i 10 listopada 1995 r. - na rok 1996). Polski Komitet Normalizacyjny przygotował wprawdzie 3 projekty umów na druk norm i zmian do norm oraz ich zbiorów, lecz zaproponowane warunki finansowe zostały przez Spółkę odrzucone. Strony nie doszły też do porozumienia w kwestii ewentualnego prowadzenia w 1995 r. współpracy na zasadach określonych na rok 1994. W 1995 r. Polski Komitet Normalizacyjny ustanowił 95 norm, które przekazał Spółce do opracowania edytorskiego i poligraficznego, pomimo braku umowy regulującej zasady wykonywania usługi i rozliczeń z tego tytułu. W 1996 r. podpisano ze Spółką jedynie aneks do umowy o rozpowszechnianie norm i publikacji (z dnia 12 stycznia 1995 r.) oraz jedną umowę zlecenia jednorazowego druku wskazanej Polskiej Normy. Przygotowywane przez PKN projekty umów rocznych, wypełniające postanowienia umowy

sprzedaży, nie zostały przez Spółkę zaakceptowane z tych samych przyczyn, które spowodowały niedojście do skutku porozumień w roku 1995. Ustanowione w 1996 r. Polskie Normy w liczbie 1 327 zostały jednak przekazane Spółce (677 szt. w 1996 r. i 560 w 1997 r.). W 1997 r. kontynuowany był spór o kształt umowy dotyczącej druku i rozpowszechniania norm. W marcu 1997 r. doszło wprawdzie do uzgodnień warunków umowy, lecz w lipcu tego roku Spółka wycofała się z części propozycji przedstawiając w zamian nowe, które nie zostały zaakceptowane przez ówczesnego Prezesa PKN.

W związku z impasem w negocjacjach ówczesny Prezes PKN, w dniu 4 sierpnia 1997 r., wystąpił do **Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów** z prośbą o wyjaśnienie czy na gruncie przepisów *ustawy z dnia 24 lutego 1990 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym*⁹ możliwe jest rozwiązanie występujących problemów we współpracy ze spółką „ALFA-WERO”. W reakcji na to pismo Prezes UOKiK poinformował PKN o wszczęciu (w dniu 27 sierpnia 1997 r.) postępowania administracyjnego w sprawie stosowania przez Spółkę „ALFA-WERO” praktyki monopolistycznej, określonej w art. 5 ust. 1 pkt 6 *ustawy*. Polegać ona miała na żądaniu od Polskiego Komitetu Normalizacyjnego nieodpłatnego przekazywania do druku i rozpowszechniania ustanowionych Polskich Norm. Zawiadomienie w tej sprawie UOKiK skierował też do Spółki w celu złożenia wyjaśnień.

W tym samym czasie, tj. 21 sierpnia 1997 r. Prezes Spółki „ALFA-WERO” zgłosił do PKN chęć wznowienia negocjacji w sprawie zawarcia umowy rocznej na druk i rozpowszechnianie norm. Rozmowy, zapoczątkowane 11 września 1997 r., doprowadziły w dniu 22 grudnia 1997 r. do podpisania umowy o druk norm i wprowadzenie ich do obrotu. Na mocy tej umowy PKN przekazał do druku 170 norm spośród 922 ustanowionych do listopada 1997 r. Ilość ta wynikała z faktu, iż tylko 170 norm przygotowanych było edytorsko (tzw. diapozytyw) przez specjalistyczne firmy na zlecenie PKN. Przygotowania edytorskiego norm PKN podjął się z własnej inicjatywy, mając na uwadze trudności we współpracy ze Spółką. Pozostałe normy przekazywane były sukcesywnie w 1998 r. - 938 norm i w 1999 r. - 276 norm. Spółka „ALFA-WERO”, na mocy umowy, przekazała na rzecz PKN łącznie 80 tys. zł (w dwóch ratach, tj. 10 tys. zł do końca 1997 r. i 70 tys. zł do kwietnia 1998 r.). Strony postanowiły jednocześnie, że do dnia 31 marca 1998 r. zawrą kolejne umowy regulujące zasady druku i sprzedaży norm.

W związku z zaistniałą sytuacją ówczesny Prezes PKN wystąpił (w dniu 30 stycznia 1998 r.) do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z prośbą o zawieszenie postępowania antymonopolowego do dnia 31 marca 1998 r. Jeszcze przed upływem tego terminu, tj. w dniu 25 marca 1998 r., Prezes PKN skierował do UOKiK kolejny wniosek, tym razem o umorzenie postępowania. Miało to związek z podpisaniem w dniu 19 marca 1998 r. umowy o współpracy przy drukowaniu i rozpowszechnianiu Polskich Norm i zmian do tych norm. Umowa ta szczegółowo regulowała zasady rozliczeń pomiędzy PKN i Spółką. W ich wyniku do PKN w 1998 r. powinna wpłynąć kwota co najmniej 750 tys. zł. Faktycznie zaś w 1998 r. wpłynęło tylko 288,9 tys. zł i dodatkowo w 1999 r. (z rozliczeń za 1998 r.) 201,3 tys. zł, a więc łącznie 490,2 tys. zł, tj. 65,4% kwoty ustalonej w umowie. Powyższe wpływy nastąpiły w wyniku trzech ponagleń wystosowa-

⁹ Dz.U. z 1991 r. Nr 89, poz. 403 ze zm.

nych przez PKN oraz dokonania kompensaty należności Komitetu z zobowiązaniami wobec Spółki. Prezes firmy „ALFA-WERO” tłumaczył powstawanie zaległości płatniczych trudną sytuacją ekonomiczną firmy.

Pomimo takich działań kontrahenta PKN zawierał ze Spółką w 1998 r. kolejne umowy - w dniu 23 marca na druk miesięcznika „Normalizacja”, 29 kwietnia 1998 r. o przygotowanie do druku Polskich Norm oraz 19 grudnia 1998 r. umowę o współpracy przy drukowaniu i rozpowszechnianiu Polskich Norm oraz zmian do tych norm. Ta ostatnia umowa zawarta została na czas nieokreślony, przy czym zasady rozliczeń w 1999 r. określono szczegółowo w załączniku do umowy. Ustalono warunki druku norm na okres 1999 r. i dalsze lata przewidywały, generalnie rzecz ujmując, prawo druku norm zarówno przez PKN (na własnych urządzeniach) jak i przez Spółkę oraz dystrybucję norm przez obydwa podmioty, przy czym sprzedawane normy miały być kupowane u drugiej strony. W 1999 r. zawarto także kolejną umowę o druk miesięcznika „Normalizacja” (w dniu 6 maja). Łącznie w latach 1994-1999 pomiędzy PKN a Spółką „ALFA-WERO” zawartych zostało 14 umów dotyczących druku i rozpowszechniania norm i innych wydawnictw normalizacyjnych.

NIK oceniła, że błędem ówczesnych Prezesów PKN było niepodjęcie działań zmierzających do zmiany treści umowy sprzedaży z 1993 r. w części dotyczącej druku norm i innych wydawnictw normalizacyjnych, w drodze negocjacji ze spółką „ALFA-WERO”, lub - w przypadku braku możliwości porozumienia – poprzez dochodzenie zmiany na drodze postępowania sądowego. Uzasadnieniem do podjęcia takich kroków był m.in. fakt istnienia roszczeń Polskiego Komitetu Normalizacyjnego wobec Spółki „ALFA-WERO”. Jako działanie niecelowe Najwyższa Izba Kontroli uznała także złożoną przez b. Prezesa PKN prośbę o umorzenie postępowania w sprawie stosowania przez Spółkę praktyk monopolistycznych. NIK wyraziła też pogląd, że utrzymywanie istniejącej sytuacji, jest w dłuższym okresie czasu niecelowe i niegospodarne w świetle faktu posiadania przez PKN wysokowydajnych urządzeń poligraficznych oraz poniesionych nakładów na infrastrukturę służącą przygotowaniu norm do druku. Treść umowy sprzedaży wiąże bowiem Polski Komitet Normalizacyjny z jednym kontrahentem.

Najwyższa Izba Kontroli wniosowała m.in. o:

- wyegzekwowanie należności PKN z tytułu umowy zawartej w dniu 19 marca 1998 r. oraz podjęcie działań w celu zaspokojenia roszczeń PKN powstałych na skutek braku rozliczeń finansowych z lat 1995-1997;
- ponowne skierowanie do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie stosowania przez Spółkę „ALFA-WERO” praktyk monopolistycznych;
- podjęcie działań w celu renegotjacji umowy sprzedaży z 1993 r. w celu uchylecia postanowień gwarantujących Spółce „ALFA-WERO” wyłączność na druk norm i periodyków normalizacyjnych.

W odpowiedzi na powyższe wystąpienie pokontrolne b. Prezes PKN informował, że:

- w sprawie rozliczeń finansowych ze Spółką prowadzone są czynności windykacyjne oraz negocjacje, natomiast PKN przygotowuje wniosek do UOKiK o zbadanie aktualności zarzutu dotyczącego stosowania przez Spółkę praktyk monopolistycznych;

- organem właściwym do rozpoczęcia procesu renegotjacji umowy jest Minister Skarbu Państwa.¹⁰,

W dniu 20 marca 2000 r. do NIK wpłynęła uzupełniająca informacja od Prezesa PKN, wskazująca na – nie wymieniony w poprzedniej odpowiedzi – fakt wypowiedzenia przez Spółkę „Alfa-WERO” umowy z dnia 18 grudnia 1998 r. o współpracy przy drukowaniu i rozpowszechnianiu norm,

W dniu 30 marca 2000 r. w kolejnej informacji dla NIK Prezes PKN stwierdził, że wystąpił do Spółki o przedstawienie rozliczeń z lat 1995 – 1997 oraz do UOKiK o wszczęcie postępowania w sprawie stosowania przez Spółkę praktyk monopolistycznych. Ówczesny Prezes PKN wystąpił także do Ministra Skarbu Państwa o renegotjację, w porozumieniu z Komitetem, umowy sprzedaży z 1993 r. w celu uchylenia postanowień gwarantujących Spółce wyłączność na druk norm i periodyków normalizacyjnych. Minister Skarbu Państwa odmówił jednakże podjęcia działań w tym kierunku. Zdaniem Podsekretarza Stanu w MSP pani Aldony Kamegli - Sowińskiej (wyrażonym w piśmie z dnia 29 marca 2000 r.) analiza odnośnych przepisów umowy wskazuje, iż nie stanowią one bezwzględnej gwarancji ustanowienia na rzecz Spółki prawa wyłączności, w związku z czym brak jest podstaw do renegotjacji umowy. Takie stanowisko Ministra Skarbu Państwa zostało zakwestionowane przez NIK. W piśmie z dnia 19 kwietnia 2000 r. NIK zwróciła się do Ministra o zbadanie stanu zadłużenia Spółki wobec PKN oraz rozpoczęcie negocjacji dotyczących zrzeczenia się prawa wyłączności w zamian za korzystniejsze warunki spłaty zadłużenia. W dniu 11 lipca 2000 r. Minister Skarbu Państwa podtrzymał – de facto – poprzedni pogląd (wyrażony w piśmie z dnia 29 marca 2000 r.) Dodatkowo wskazał, że – jego zdaniem – to Spółka może wystąpić do Ministra Skarbu Państwa o wyłączenie bądź modyfikację przedmiotowego zapisu umowy.

W dniu 26 lipca 2000 r., w kolejnej informacji o realizacji wniosków pokontrolnych, Prezes PKN stwierdził, że skierowany został pozew do Sądu Okręgowego w Warszawie w sprawie wyegzekwowania należności PKN z umów z dnia 19 marca i 18 grudnia 1998 r., o łącznej wartości 795,6 tys. zł wraz z odsetkami.

W ostatniej informacji otrzymanej od Prezesa PKN (28 lutego 2001 r.) zawarta była informacja, że w dniu 5 października 2000 r. skierowany został do sądu pozew o ustalenie, że nie istnieje prawo wyłączności spółki do druku norm i periodyków normalizacyjnych.

W dniu 9 czerwca 2004 r. do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli wpłynęło pismo Posła na Sejm RP pana Artura Zawiszy, zawierające prośbę o przeprowadzenie w Polskim Komitecie Normalizacyjnym kontroli w sprawie *Ugody*, jaka została zawarta na początku 2004 r. pomiędzy PKN a Wydawnictwami Normalizacyjnymi „Alfa – WERO” Sp. z o.o.

W piśmie tym, i w dołączonych do niego dokumentach, zawarte zostały m.in. następujące informacje:

¹⁰ pismo PR-091-6/99 z dnia 23 lutego 2003 r.

- w dniu 20 kwietnia 2000 r. PKN wystąpił do sądu z pozwem o zapłatę przez Spółkę kwoty 1 362 808 zł; w dniu 20 stycznia 2004 r. zawarta została *Ugoda*, w wyniku której Spółka zobowiązała się zapłacić 1 454 647 zł (770 671 zł wraz z odsetkami w kwocie 683 976 zł); zapłata ma nastąpić w 48 równych ratach, poczynawszy od czerwca 2004 r. (dane z pisma Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów skierowanego do Posła na Sejm, pana Artura Zawiszy w dniu 16 marca 2004 r.); pozostała część należności, to jest 592 136 zł, o którą rozszerzono pozew z dniem 16 lutego 2001 r., nie była przedmiotem *Ugody* i pozostaje kwestia sporną.
- Spółka uznała prawa autorskie PKN do wszystkich Polskich Norm oraz wyłączność PKN do druku, sprzedaży, dystrybucji i rozpowszechniania wszystkich Polskich Norm i periodyków normalizacyjnych, na mocy *Ugody* z dnia 20 stycznia 2004 r.; *Ugoda* miała być potwierdzona przed sądem i uzyskać moc *Ugody* sądowej; Jednym z punktów *Ugody* jest zwrot utraconych przez PKN korzyści w wysokości 1 500 000 zł w wyniku niezgodnego z prawem działania spółki w latach 2000-2003 (dane z pisma jw.).

Pan Poseł Artur Zawisza zwrócił uwagę na fakt, że w wyniku *Ugody* Spółka rozpoczęła druk norm oraz ich dystrybucję i sprzedaż uzyskując 48 % lub 49 % rabatu na sprzedawane produkty. Może to, zdaniem autora pisma, doprowadzić do przejęcia rynku Polskich Norm od PKN.

W dniu 12 lipca 2004 r. do NIK wpłynęło pismo (datowane 9 lipca 2004 r.), w którym, bez podania szczegółów, wskazano, że zawarta przez Prezesa PKN *Ugoda*, a następnie, w marcu 2004 r., umowa ze spółką „Alfa-WERO”, są niekorzystne zarówno dla PKN jak i dla budżetu państwa.

Stan prawny w zakresie rozpowszechniania norm.

Ustawa z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji nie zawiera przepisu ustanawiającego wyłączność Polskiego Komitetu Normalizacyjnego na wydawanie i rozpowszechnianie Polskich Norm. Regulacja taka funkcjonowała przejściowo w poprzednio obowiązującej *ustawie z dnia 3 kwietnia 1993 r. o normalizacji*¹¹, uchylonej z dniem 1 stycznia 2003 r.

Stosownie do postanowień art. 5 ust. 5 i 6 *ustawy z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji* Polskie Normy oraz normy europejskie i międzynarodowe korzystają natomiast z ochrony, tak jak utwory literackie, a autorskie prawa majątkowe do nich przysługują krajowej jednostce normalizacyjnej. Ochrony Polskich Norm nie narusza *ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej*¹².

Stan prawny w zakresie prowadzenia sekretariatów Komitetów Technicznych.

Przepisy rozdziału 5 *ustawy o normalizacji* określają sposób realizacji przez Komitety Techniczne (KT) celów normalizacji krajowej oraz ustalają zasady kom-

---

¹¹ Dz.U. Nr 55, poz. 251 ze zm.

¹² Dz. U. z 2001 r. Nr 112, poz. 1198 oraz z 2002 r. Nr 153, poz. 1271.

pletowania ich składów osobowych. Stosownie do postanowień art. 23 ust. 3 *ustawy* Komitety Techniczne powołuje i odwołuje Prezes PKN, po zasięgnięciu opinii Rady Normalizacyjnej. Sekretariaty Komitetów Technicznych prowadzą PKN lub, na podstawie umowy, inne jednostki organizacyjne, które w takim przypadku ponoszą koszty ich funkcjonowania (ust. 5). Umowy o prowadzenie sekretariatów powinny określać szczegółowe zasady i warunki tego prowadzenia. Mogą być one zawierane także na realizację określonych celów, wymienionych w art. 3 *ustawy*. Szczegółowe zasady funkcjonowania Komitetów Technicznych określają przepisy wewnętrzne PKN.

3.2. Ustalenia kontroli

3.2.1. KONKURS NA STANOWISKO PREZESA POLSKIEGO KOMITETU NORMALIZACYJNEGO

1. Stosownie do postanowień art. 9 *ustawy z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji* Polski Komitet Normalizacyjny jest państwową jednostką organizacyjną, powołaną do prowadzenia krajowej normalizacji. Polskim Komitetem Normalizacyjnym kieruje Prezes PKN, którego kompetencje określone zostały w ust. 2 tego artykułu. Przy PKN działa Rada Normalizacyjna (art. 18 ust. 1). Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego powołuje Prezes Rady Ministrów, na okres 5 lat, spośród kandydatów wyłonionych uprzednio przez Radę Normalizacyjną w drodze konkursu. (art. 16 ust. 1).

Na stanowisko Prezesa PKN może kandydować niekarany obywatel polski, który posiada wyższe wykształcenie i legitymuje się, co najmniej czteroletnim stażem pracy związanym z normalizacją. Organizację i sposób przeprowadzenia konkursu, działając na podstawie upoważnienia zawartego w art. 16 ust. 4 *ustawy o normalizacji*, określił Prezes Rady Ministrów w *rozporządzeniu z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie organizacji i sposobu przeprowadzenia konkursu na stanowisko Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego*.

Procedura konkursu obejmuje:

- powołanie komisji konkursowej,
- ogłoszenie o konkursie,
- konkurs,
- przedstawienie Radzie Normalizacyjnej wyłonionych kandydatów,
- wskazanie przez Radę kandydatów lub kandydata, którzy zostaną przedstawieni Prezesowi Rady Ministrów.

Konkurs składa się z dwóch etapów. Pierwszy z nich to ustalenie, czy kandydat spełnia wymagania określone w ogłoszeniu konkursowym, a drugi to rozmowa kwalifikacyjna. Konkurs przeprowadza pięcioosobowa komisja konkursowa, powołana przez Radę Normalizacyjną ze swojego grona.

1.1. NIK krytycznie ocenia fakt, że do *rozporządzenia* wprowadzony został przepis § 2 pkt 7, zgodnie z którym posiedzenia komisji konkursowej i dokumenty związane z konkursem są niejawne.

Zdaniem Izby, przepis ten wykracza poza delegację ustawową zawartą w art. 16 ust. 4 *ustawy o normalizacji*, który brzmi: „Prezes Rady Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, organizację i sposób przeprowadzenia konkursu, mając na względzie w szczególności zapewnienie powszechności dostępu do konkursu i ocenę kwalifikacji kandydatów”. Jawność informacji publicznych, do których należą m.in. sprawy wyboru osób sprawujących funkcje publiczne, może być wyłączona jedynie *ustawą*. Wynika to zarówno z unormowania konstytucyjnego – art. 61 i art. 31 ust. 3 jak i *ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej*. Artykuł 1 ust. 2 tej *ustawy* wprowadza zasadę pierwszeństwa w stosowaniu przepisów innych ustaw, ale tylko wtedy, gdy w sposób odmienny regulują dostęp do informacji. Przepisy *ustawy o normalizacji* nie zawierają takich regulacji, w szczególności zaś nie wyłączają jawności postępowania konkursowego. Podstaw do wprowadzania „niejawności” postępowania nie zawiera też upoważnienie do wydania aktu wykonawczego, zawarte w art. 16 ust. 4 *ustawy o normalizacji*.

Projekt *rozporządzenia* opracowany w Polskim Komitecie Normalizacyjnym, w dniu 6 grudnia 2002 r., przekazany został Sekretarzowi Komitetu Rady Ministrów. Po uzgodnieniach międzyresortowych, w dniu 19 grudnia 2002 r. ostateczny projekt został rozpatrzony przez Komitet Rady Ministrów i skierowany do podpisu przez Prezesa Rady Ministrów.

Na podstawie sugestii Rządowego Centrum Legislacji (RCL) przy opracowywaniu projektu tego *rozporządzenia* Polski Komitet Normalizacyjny wykorzystał wzory istniejące we wcześniejszych rozporządzeniach dotyczących podobnych okoliczności. W szczególności było to *rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie organizacji i trybu przeprowadzenia konkursu na stanowisko Dyrektora Polskiego Centrum Akredytacji*¹³, w którym ustalono (w § 10 pkt 1), że „*Posiedzenia Komisji są niejawne*”. Z wyjaśnień Pani Jolanty Widelskiej - Koźbiał wynikało, że w PKN zapisowi o niejawności nie nadawano znaczenia określonego *ustawą o ochronie informacji niejawnych*.

Pan Aleksander Proksa – Prezes Rządowego Centrum Legislacji przyznał, iż przepis ten został sformułowany niezręcznie, gdyż jego literalne brzmienie mogło niesłusznie sugerować przekroczenie delegacji ustawowej i chęć wprowadzenia pełnej niejawności konkursu na stanowisko Prezesa PKN. Zdaniem Prezesa RCL przepis ten nie mógł być interpretowany sprzecznie z *ustawą o ochronie informacji niejawnych* oraz z *ustawą o dostępie do informacji publicznej*.

Wbrew pogładowi Prezesa RCL przepis § 2 pkt 7 *rozporządzenia* był interpretowany sprzecznie z wymienionymi przez niego ustawami. Konsekwencją zastosowania w praktyce takiej odmienniej interpretacji było utrudnienie postępowania kontrolnego prowadzonego przez NIK¹⁴.

W dniu 5 kwietnia 2004 r., pan prof. Stanisław Tkaczyk – Przewodniczący Rady Normalizacyjnej przy PKN, w odpowiedzi na żądanie kontrolera NIK

¹³ Dz.U. Nr 34, poz. 312 ze zm..

¹⁴ Czynności kontrolne prowadzone w ramach kontroli wykonania budżetu państwa w 2003 r. w części 65 Polski Komitet Normalizacyjny oraz w ramach niniejszej kontroli.

o udostępnienie odnośnych dokumentów, stwierdził m.in., że dokumentom związanym z przeprowadzeniem konkursu na stanowisko Prezesa PKN nadał oznaczenie „poufne”, gdyż stanowią one informację niejawną o charakterze tajemnicy służbowej. Dlatego też ich udostępnienie – zdaniem pana prof. Stanisława Tkaczyka - mogło nastąpić jedynie na podstawie przepisów *ustawy z dnia 22 stycznia 1999 roku o ochronie informacji niejawnych*.

Wobec takiego stanowiska, NIK w trakcie kontroli wykonania budżetu PKN za 2003 r. nie miała możliwości uzyskania dostępu do dokumentów, o których mowa w wyjaśnieniach. W ten sposób zablokowana została możliwość dokonania badań kontrolnych i zaprezentowania ich wyników Sejmowi RP oraz opinii publicznej, w *Informacji o wynikach kontroli wykonania budżetu państwa w 2003 r. w części 65 – Polski Komitet Normalizacyjny*¹⁵.

Pogląd diametralnie odmienny od stanowiska zajętego przez Prezesa RCL, a zbieżny z prezentowaną wyżej interpretacją Przewodniczącego Rady Normalizacyjnej wyraził także Dyrektor Biura Prawnego Rządowego Centrum Legislacji w dniu 9 sierpnia 2004 r. (w trakcie doraźnej kontroli NIK). Zgodnie z tym stanowiskiem, skoro stosownie do przepisów *rozporządzenia* posiedzenia komisji konkursowej oraz dokumenty dotyczące konkursu są niejawne, istniała podstawa do nadania tym dokumentom stosownej klauzuli, w tym przypadku klauzuli „poufne”. Zdaniem dyrektora zachowanie takie pozostawało w zgodzie zarówno z przepisami *rozporządzenia*, jak również powołanej *ustawy o ochronie informacji niejawnych*.

Prezes PKN - pan Janusz Szymański stwierdził, że całość dokumentacji była przechowywana w Polskim Komitecie Normalizacyjnym w kancelarii tajnej, a osobą uprawnioną do rozporządzenia nią był Przewodniczący Rady Normalizacyjnej. Zdaniem Prezesa PKN całość dokumentacji była niejawna na podstawie § 2 ust. 7 przywołanego już *rozporządzenia*.

NIK ustaliła, że Przewodniczący Rady Normalizacyjnej - pan prof. Stanisław Tkaczyk, zarówno w czasie przeprowadzania konkursu jak i w trakcie kontroli NIK nie był przeszkolony w zakresie ochrony informacji niejawnych i nie zostało wobec niego przeprowadzone postępowanie sprawdzające. W konsekwencji nie posiadał on stosownego poświadczenia bezpieczeństwa, o którym mowa w art. 36 ust. 2 przywołanej wyżej *ustawy o ochronie informacji niejawnych*, a zatem nie przysługiwały mu, ze względu na dyspozycję art. 21 ust. 2 tej *ustawy*, uprawnienia do nadawania dokumentom klauzul niejawności.

Dokumentację konkursową pan prof. Stanisław Tkaczyk skierował do NIK dopiero w dniu 9 sierpnia 2004 r. Przyznał, że nie miały do niej zastosowania przepisy *ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych*, w związku z czym nie były wymagane poświadczenia bezpieczeństwa dla członków komisji konkursowej. Wcześniejsze omyłki w pismach skierowanych do NIK powstały, zdaniem pana prof. Stanisława Tkaczyka, z powodu braku przeszkolenia w dziedzinie ochrony informacji niejawnych.

W dniu 23 września 2005 r. wydane zostało – przywołane w punkcie 1 rozdziału 2.2. niniejszej *Informacji* (Synteza ustaleń kontroli) - *rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów zmieniające rozporządzenie w sprawie organizacji i sposobu przeprowadzenia konkursu na stanowisko Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego*. Na mocy tego *rozporządzenia*:

¹⁵ Nr ewid.: 30/2004/P03064/KGP

- uchylony został przepis § 2 ust. 7, zgodnie z którym posiedzenia komisji konkursowej i dokumenty dotyczące konkursu były niejawne;
- w § 6 ust. 3 dodano pkt. 3, rozszerzając zawartość dokumentacji związanej z konkursem o dokumenty i oświadczenia, o których mowa w § 4 ust. 2, dołączane przez kandydatów wraz ze zgłoszeniem na konkurs;
- wprowadzony został obowiązek przekazywania Prezesowi Rady Ministrów przez Radę Normalizacyjną uchwały w sprawie wyboru kandydatów lub kandydata wraz z dokumentacją związaną z konkursem (dodany przepis § 6 ust. 5).

Wydanie powyższego aktu prawnego stanowi realizację wniosku pokontrolnego NIK.

2. Stosownie do § 2 ust.1 *rozporządzenia*, konkurs na stanowisko Prezesa PKN przeprowadziła pięcioosobowa komisja konkursowa. Powołała ją Rada Normalizacyjna, na posiedzeniu w dniu 14 lipca 2003 r. W skład komisji konkursowej weszły osoby stanowiące tzw. Prezydium Rady Normalizacyjnej, to jest: przewodniczący – prof. dr hab. inż. Stanisław Tkaczyk oraz jego zastępcy – prof. dr hab. Olgierd Hryniewicz, prof. dr hab. n. med. – Janusz Szymborski, mgr inż. Andrzej Szalewicz oraz mgr inż. Wojciech Maj.

Ogłoszenie o rozpisaniu konkursu zamieszczone zostało 22 lipca 2003 r. w dziennikach *Rzeczpospolita* i *Gazeta Wyborcza* oraz na stronie internetowej PKN, a także w miesięczniku *Normalizacja* nr 8/2003. Spełniało ono wymagania określone w §3 *rozporządzenia*. W wyznaczonym, trzydziestodniowym terminie na składanie zgłoszeń do uczestnictwa w konkursie, wpłynęły aplikacje czterech kandydatów.

Komisja konkursowa przeprowadziła 26 sierpnia 2003 r. pierwszy etap konkursu (§ 1 ust. 2, pkt 1 *rozporządzenia*), to jest dokonała sprawdzenia czy kandydaci spełniają wymagania określone w ogłoszeniu o konkursie, a tym samym czy odpowiadają kryteriom ustalonym w art. 16 ust. 3 *ustawy o normalizacji*. Po dokonaniu sprawdzenia komisja podjęła uchwałę o dopuszczeniu wszystkich czterech kandydatów do drugiego etapu (rozmowa kwalifikacyjna).

Uchwała komisji konkursowej z dnia 26 sierpnia 2003 r. naruszała postanowienia § 2 ust. 5 pkt 2 *rozporządzenia*. Dwóch kandydatów na stanowisko Prezesa PKN nie spełniało bowiem wymagań określonych w art. 16 ust. 3 *ustawy o normalizacji*, a tym samym nie powinni oni zostać dopuszczeni do rozmowy kwalifikacyjnej, czyli drugiego etapu konkursu. Byli to panowie: Jerzy Marcinek - były Prezes PKN i Janusz Szymański - obecny Prezes Polskiego Komitetu Normalizacyjnego.

2.1. Pan Jerzy Marcinek do zgłoszenia na konkurs dołączył m.in. dokument pod tytułem *Oświadczenie o niekaralności*, zawierający deklarację, że nie był nigdy karany.

Na posiedzeniu komisji konkursowej, na którym sprawdzano spełnianie wymagań przez kandydatów, ujawniona została treść wyroku **Sądu Okręgowego w Warszawie** z dnia 4 czerwca 2003 r. w sprawie X Waz 140/03. Wyrokiem tym utrzymany został w mocy wyrok **Sądu Rejonowego w Warszawie Wydział IV Grodzki**, z dnia 7 kwietnia 2003 r., w sprawie nr rep. IV W 2414/02 przeciwko Jerzemu Marcinkowi, obwinionemu z art. 281 pkt 3 *Kodeksu pracy*. Obwiniony uznany został za winnego czynu polegającego na tym, że jako Pre-

zes PKN popełnił wykroczenie przeciwko prawom pracownika przez to, że w dniu 18 lutego 2002 r. wypowiedział umowę o pracę zastępcy przewodniczącego Komisji Zakładowej nr 449 NSZZ „Solidarność”, bez zgody zarządu tego związku, tj. z rażącym naruszeniem prawa. Stanowiło to wykroczenie z art. 281 pkt 3 *Kodeksu pracy* w zw. z art. 32 *ustawy o związkach zawodowych*. Za powyższe wykroczenie sąd wymierzył grzywnę w kwocie 1000 zł oraz obciążył obwinionego kosztami postępowania.

W tym stanie rzeczy, pan Jerzy Marcinek, jako osoba ukarana za wykroczenie z art. 281 pkt 3 Kodeksu Pracy nie mógł być uznany za osobę niekaraną, w rozumieniu art. 16 ust. 3 ustawy o normalizacji. Przepis art. 16 ust. 3, pkt 3 *ustawy o normalizacji* nie wskazuje, czy chodzi w tym przypadku o niekaralność za przestępstwo, wykroczenie czy naruszenie dyscypliny finansów publicznych. W przypadku braku takiego doprecyzowania – zdaniem NIK – można uznać, że ustawodawca miał na myśli niekaralność w możliwie najszerszym rozumieniu tego słowa. Tak więc kandydat na stanowisko Prezesa PKN nie może być karany za jakiekolwiek zachowanie podlegające odpowiedzialności karnej, karno-administracyjnej, dyscyplinarnej, a także za naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Wymóg bezwzględnej niekaralności NIK traktuje jako element nieposzlakowanej opinii, jaką powinien posiadać kandydat na stanowisko Prezesa PKN.

Pan Jerzy Marcinek wyjaśnił kontrolerowi NIK m.in., że od radcy prawnego z Wydziału Prawnego PKN otrzymał opinię, że kary za wykroczenia nie podlegają obowiązkowi ujawniania w postępowaniu konkursowym.¹⁶

Niektórzy członkowie komisji konkursowej świadomie, pomimo posiadania informacji o wyroku, głosowali za dopuszczeniem pana Jerzego Marcinka do drugiego etapu konkursu.

Prof. Janusz Szymborski z treścią wyroku Sądu Okręgowego zapoznał się jeszcze przed kwalifikowaniem kandydatów do II etapu konkursu i wiedząc o nim w pełni świadomie głosował za dopuszczeniem kandydata do II etapu. Nie miało to wpływu na przyznaną kandydatowi punktację końcową¹⁷.

Pan Andrzej Szalewicz stwierdził, m. in., że jego zdaniem komisja nie wycofała kandydata z dalszych prac konkursowych, a nawet zgłosiła go Radzie Normalizacyjnej jako jednego z kandydatów do przedstawienia Prezesowi Rady Ministrów, kierując się chęcią złagodzenia napiętej sytuacji wśród pracowników PKN oraz wśród członków Rady Normalizacyjnej¹⁸.

Prof. Stanisław Tkaczyk zeznał natomiast, że nie wie skąd w aktach dot. Jerzego Marcinka i przez niego dostarczanych na konkurs wzięła się ta nieuwierzytelniona kserokopia wyroku oraz że nie zwrócił „uwagi na taki szczegół”. Warunek niekaralności uznał za spełniony, gdy pan Jerzy Marcinek, jak wszyscy pozostali kandydaci, udzielił odpowiedzi przeczącej na pytanie czy był karany¹⁹.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na wątpliwości jakie wzbudza konfrontacja niektórych przepisów *ustawy o normalizacji*. W art. 16 ust. 3 pkt 3 tej *ustawy*, w stosunku do kandydata na stanowisko Prezesa PKN ustawodawca zawarł wymóg bezwzględnej niekaralności, a więc braku jakichkolwiek zachowań podlega-

¹⁶ Protokół przyjęcia oświadczenia z dnia 8 września 2004 r.

¹⁷ Protokół przesłuchania świadka z dnia 8 września 2004 r.

¹⁸ Protokół przesłuchania świadka z dnia 7 września 2004r.-

¹⁹ Protokół przesłuchania świadka z dnia 10 września 2004 r.

jących odpowiedzialności karnej, karno-administracyjnej, dyscyplinarnej, a także za naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Z kolei art. 16 ust. 6 pkt 3 *ustawy* określa jako podstawę do odwołania Prezesa PKN przed upływem kadencji popełnienie przez niego przestępstwa z winy umyślnej. Porównanie tych przepisów wzbudza wątpliwości co do trafności rozwiązania, zgodnie z którym przeszkodą w kandydowaniu na stanowisko Prezesa PKN jest popełnienie jakiegokolwiek czynu zabronionego, podczas gdy przeszkodą w kontynuacji pełnienia tej funkcji jest już tylko przestępstwo z winy umyślnej.

2.2. W postępowaniu konkursowym pan Janusz Szymański, zajmujący od 31 grudnia 2002 r. stanowisko Prezesa PKN, jako udokumentowanie czteroletniego stażu pracy związanego z normalizacją przedstawił następujące dokumenty:

- pismo z dnia 11 sierpnia 2003 r. podpisane przez Prezydenta **Konfederacji Pracodawców Polskich** o kierowaniu przez zainteresowanego pracami eksperckimi dla potrzeb Konfederacji w związku z pełnieniem w latach 1999-2001 funkcji Szefa Zespołu Ekspertów,
- pismo **Krajowej Izby Gospodarczej** stwierdzające, że pan Janusz Szymański był w latach 1998-2002 członkiem Zespołu Ekspertów, działającego przy Krajowej Izbie Gospodarczej,
- ponadto pan Janusz Szymański powołał się na uczestnictwo w pracach legislacyjnych, dotyczących m.in. normalizacji, prowadzonych w **Sejmie RP** podczas sprawowania przez niego mandatu posła, to jest w latach 1989-1993 oraz 1993-1997.

Pan Janusz Szymański przedłożył również dwa pisma zawierające podziękowania za współpracę z **Polskim Związkiem Stowarzyszeń Wynalazców i Racjonalizatorów**. Były to pisma z **Instytutu Organizacji i Zarządzania w Przemśle „ORGMASZ”** (z dnia 20 grudnia 1996 r.) oraz od Sekretarza Generalnego Polskiego Związku Stowarzyszeń Wynalazców i Racjonalizatorów (z dnia 15 września 1993 r.).

NIK, w trakcie kontroli,²⁰ zasięgnęła od **Szefa Kancelarii Sejmu RP**, Prezesa Krajowej Izby Gospodarczej oraz Prezydenta Konfederacji Pracodawców Polskich informacji o szczegółowym zakresie prac wymienionych w dokumentach, o których mowa powyżej.

Z odpowiedzi uzyskanej od Szefa Kancelarii Sejmu wynikało, że Poseł na Sejm RP - pan Janusz Szymański uczestniczył w pracach legislacyjnych m.in. nad projektem *ustawy o normalizacji*. Prace nad tym aktem prawnym trwały w Sejmie od 28 maja 1992 r. do 3 kwietnia 1993 r. (przy czym pan Janusz Szymański był członkiem podkomisji powołanej do rozpatrzenia projektów ustaw, działającej od 18 września 1992 r. do 28 stycznia 1993 r.). Ponadto, w okresie od 18 maja 1995 r. do 8 czerwca 1995 r., uczestniczył w pracach nad projektem *ustawy o zmianie ustawy o normalizacji*.

Krajowa Izba Gospodarcza przedstawiła Najwyższej Izbie Kontroli wyciąg z rejestru umów oraz kopie umów zawartych z panem Januszem Szymańskim. Przedmiotem tych umów były prace eksperckie dotyczące propozycji legislacyjnych z zakresu promocji eksportu. Oryginałów ani kopii prac nie udostępniono, gdyż – jak wynikało z pisma KIG – nie były one archiwizowane.

²⁰ w trybie art. 29 pkt 2 lit. f *ustawy o NIK*.

Dyrektor Generalny Konfederacji Pracodawców Polskich, w piśmie z dnia 1 września 2004 r., poinformował Izbę, m.in. że „z dużym prawdopodobieństwem” Pan Janusz Szymański wykonał wiele ekspertyz. Żadna z nich nie została jednak imiennie wymieniona ani przekazana do wglądu.

Zdaniem NIK, przyjęte w art. 16 ust. 3 pkt 2 *ustawy o normalizacji* sformułowanie „*legitymujący się co najmniej czteroletnim stażem pracy związanym z normalizacją*” pozwala zaliczyć do stażu pracy zarówno okresy pracy na podstawie stosunku pracy, jak i okresy pracy na innej podstawie prawnej, w tym na podstawie umów cywilnoprawnych, a także pracy wykonywanej nieodpłatnie. Staż pracy powinien być jednakże „*związany z normalizacją*”, przy czym związek ten powinien mieć charakter przedmiotowy, pozwalający na uzyskanie wiedzy w zakresie normalizacji krajowej i międzynarodowej, przydatnej w pełnieniu funkcji Prezesa PKN. Nie można więc przyjmować, że związek taki mógłby mieć charakter przypadkowy bądź sporadyczny, gdyż wtedy ustanowienie takiego warunku przez ustawodawcę nie miałoby znaczenia dla obsadzenia stanowiska Prezesa PKN.

Ustalenie, czy kandydat uczestniczący w konkursie posiada wymagany staż pracy wymaga, aby w przedłożonych dokumentach wskazana była data początkowa i końcowa każdego okresu pracy podlegającego wliczeniu. Dokumenty przedłożone przez pana Janusza Szymańskiego warunku tego nie spełniały. Z wymienionych wyżej pism – zdaniem NIK – nie wynikało, że przez wszystkie wskazane w nich lata kandydat wykonywał pracę „*związaną z normalizacją*”. Były to kontakty sporadyczne, które miały miejsce np. wtedy gdy wymagał stanowiska eksperta projekt ustawy skierowany do Sejmu. Także w toku prac sejmowych kontakt pana Janusza Szymańskiego z zagadnieniami normalizacyjnymi nie był nieprzerwany, lecz okresowy, uwarunkowany tokiem prac legislacyjnych.

Uwzględniając powyższe, NIK ocenia, że pan Janusz Szymański nie udowodnił co najmniej czteroletniego stażu pracy związanego z normalizacją, a tym samym nie spełnił wymogu określonego w art. 16 ust. 3 pkt 2 ustawy o normalizacji.

Motywacja, jaką kierowała się komisja konkursowa dopuszczając pana Janusza Szymańskiego do drugiego etapu konkursu wynika wprost z protokołu posiedzenia komisji w dniu 26 sierpnia 2003 r. Komisja, po sprawdzeniu złożonych dokumentów uznała, że pan Janusz Szymański spełnia wymagania określone w ogłoszeniu o konkursie. Komisja interpretując przepisy ustawy z dnia 12 września 2002 roku o normalizacji odnoszące się do czteroletniego stażu pracy związanego z normalizacją, przyjęła szeroką wykładnię tych przepisów uznając, że udokumentowana praca ekspercka i ustawodawcza związana z normalizacją wyczerpuje dyspozycję tych przepisów. Pogląd ten pomija istotną okoliczność, że w *rozporządzeniu expressis verbis* wskazany został minimalny czas wykonywania tych prac przez kandydata. Komisja konkursowa nie weryfikowała okresu zaangażowania kandydata w prace związane z normalizacją.

3. Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów - pan Sławomir Cytrycki, w dniu 3 sierpnia 2004 r. stwierdził, że Prezes Rady Ministrów powołał Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego w oparciu o dokumentację przekazaną mu przez Radę Normalizacyjną i nie miał podstaw do skontrolowania przebiegu konkursu. Nie było też – zdaniem Szefa KPRM – przesłanek by podważać decyzję działającą kolegialnie komisji konkursowej, albowiem w trakcie konkursu ani po jego

zakończeniu nie wpłynęły do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów żadne zastrzeżenia (odwołania) co do jego przebiegu.

Dokumentację komisji konkursowej, o której mowa powyżej, stanowiły uchwała Rady Normalizacyjnej w sprawie przedstawienia kandydatów na stanowisko Prezesa PKN oraz uchwała Komisji konkursowej wraz ze zbiorczym protokołem z jej posiedzeń. Rada Normalizacyjna nie była zobligowana do przekazania i nie przekazała dokumentów stwierdzających, że wskazani Prezesowi Rady Ministrów kandydaci spełniają ustawowe wymogi do zajmowania stanowiska Prezesa PKN. Brak takiego obowiązku w rozporządzeniu z dnia 23 grudnia 2003 r. NIK uznała za wadę tego aktu prawnego, kierując stosowny wniosek pokontrolny zmierzający do jej usunięcia. Został zrealizowany przez Prezesa Rady Ministrów w drodze wydania rozporządzenia, o którym mowa w punkcie 1 rozdziału 2.2 niniejszej Informacji.

Prezes Rady Ministrów przed podpisaniem aktu powołania konkretnej osoby na stanowisko państwowe powinien mieć absolutną pewność, że osoba ta spełnia elementarne warunki do zajmowania tego stanowiska. Wyniki kontroli wskazują, że w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów nie dokonano sprawdzenia stosownych danych. W ocenie NIK było to nierzetelnością, gdyż w odniesieniu do pana Janusza Szymańskiego istniały co najmniej cztery szczególne przesłanki do podjęcia czynności weryfikacyjnych.

- W Kancelarii Prezesa Rady Ministrów znajdował się kwestionariusz osobowy pana Janusza Szymańskiego opatrzony datą 2 stycznia 2003 r. W pozycji dotyczącej przebiegu dotychczasowego zatrudnienia wymieniono: Uniwersytet Warszawski (filia w Białymstoku), Kancelarię Sejmu RP (poseł zawodowy), Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Powszechny Bank Kredytowy oraz Wyższą Szkołę Finansów i Zarządzania w Białymstoku. Ponieważ żaden z tych podmiotów nie jest jednostką zajmującą się normalizacją, uzasadniona byłaby weryfikacja, na czym polegało zaangażowanie kandydata w problematykę normalizacyjną.
- W dniu 14 marca 2003 r. Poseł na Sejm RP - pani Elżbieta Radziszewska skierowała do Prezesa Rady Ministrów zapytanie nr 1559, w którym m.in. wyraziła wątpliwości co do spełniania jednego z ustawowych kryteriów przez pana Janusza Szymańskiego (wtedy już urzędującego Prezesa PKN).
- W dniu 27 września 2003 r. w dzienniku *Rzeczpospolita* ukazał się artykuł „Rządowa norma”, w którym również podniesiono wątpliwości co do rzetelności wyboru kandydata na stanowisko Prezesa PKN.
- W dostarczonym przez Radę Normalizacyjną do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów *Protokole z posiedzeń Komisji powołanej do przeprowadzenia konkursu na stanowisko Prezesa PKN odbytych w dniach 29 sierpnia 2003 r., 4 września 2003 r. oraz 15 września 2003 r.* zawarta jest informująca o tym, że dziennikarz *Gazety Wyborczej* powiadomił Komisję o nieformalnym dopuszczeniu wszystkich kandydatów do II etapu konkursu. Jego sugestia ta dotyczyła – jak zapisano w powyższym protokole – art. 16 ust. 3 pkt 2 ustawy, określającego, że każdy kandydat powinien legitymować się co najmniej czteroletnim stażem pracy związanym z normalizacją.

Zdaniem NIK, powyższe zdarzenia w oczywisty sposób uzasadniały potrzebę weryfikacji danych o kandydatach na stanowisko Prezesa PKN. W jej wyniku mogły zostać ujawnione nieprawidłowości dotyczące także drugiego

z zaproponowanych kandydatów. Przede wszystkim zaś Prezes Rady Ministrów nie otrzymałby do podpisu aktu powołania na Prezesa PKN kandydata nie spełniającego wymogów ustawowych.

3.2.2. WSPÓŁPRACA Z WYDAWNICTWAMI NORMALIZACYJNYMI „ALFA-WERO” SP. Z O.O.

Współpraca pomiędzy PKN i WN "ALFA-WERO" rozpoczęła się z chwilą zawarcia w dniu 18 listopada 1993 r. *umowy sprzedaży Przedsiębiorstwa Państwowego Wydawnictwa Normalizacyjne „ALFA” i przeniesienia użytkowania wieczystego gruntu i własności budynków*¹⁷.

1. PKN, zgodnie z umową sprzedaży, zobowiązany był m.in. do przekazywania nowo ustanawianych norm do druku w Spółce, a także do zamawiania do druku norm wydanych w okresach poprzednich. Już w 1995 r. Wydawnictwo odmówiło podpisania z PKN kolejnej, rocznej umowy o współpracy. Wydrukowane normy Spółka sprzedawała we własnej sieci dystrybucyjnej, nie rozliczając się z PKN z tytułu prowizji, liczonej od osiągniętych obrotów. Sytuacja taka trwała do 1998 r., kiedy to podpisano dwie umowy: z dnia 19 marca 1998 r. o współpracy przy drukowaniu i rozpowszechnianiu Polskich Norm i zmian do tych norm oraz z dnia 18 grudnia 1998 r. o współpracy przy drukowaniu i rozpowszechnianiu Polskich Norm. Ta ostatnia umowa zawarta została na czas nieokreślony, przy czym zasady rozliczeń w 1999 r. ustalono szczegółowo w załączniku do umowy.

Podpisanie umów o współpracy tylko w niewielkim stopniu unormowało sytuację w zakresie wzajemnych rozliczeń finansowych. Spółka nadal nie regulowała niektórych zobowiązań finansowych wobec PKN. W dniu 23 czerwca 1999 r. Spółka wypowiedziała współpracę ze skutkiem na dzień 31 grudnia 1999 r. Po upływie okresu wypowiedzenia współpracę kontynuowano jednak jeszcze do kwietnia 2000 r.

1.1. Po zerwaniu regularnych kontaktów handlowych PKN realizował druk norm poza WN "ALFA-WERO" i sprzedawał je tylko we własnej sieci dystrybucyjnej. Zdaniem przedstawicieli PKN Spółka, pozbawiona dostępu do diapozytów, pozyskiwała z niewiadomych źródeł pojedyncze egzemplarze norm, powielała je i kierowała do sprzedaży. Ze względu na fakt, iż każdy sprzedawany egzemplarz normy, ustanowionej po dniu 1 stycznia 1997 r., był opatrzony hologramem z logo PKN, Spółka początkowo zaklejała go własną wizytówką, a później opatrywała swoim hologramem, imitującym logo Komitetu.

Działalność tę Spółka prowadziła przez cztery lata, osiągając przychód – według danych Wydawnictw Normalizacyjnych „ALFA-WERO” przekazanych do PKN - przekraczający 26 000 tys. zł.

¹⁷ Akt Notarialny Rep. A Nr 761/93.

1.2. PKN w latach 2000 – 2002 podejmował różnorodne działania mające na celu wstrzymanie sprzedaży norm przez WN "ALFA-WERO", jednakże działania te nie przyniosły oczekiwanych rezultatów.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po rozpatrzeniu wniosku PKN z dnia 9 marca 2000 r., odmówił wszczęcia antymonopolowego postępowania administracyjnego przeciwko WN "ALFA-WERO", ze względu na to, że podmiot dominujący utracił swoją pozycję. Zdaniem Urzędu, PKN składając w dniu 5 października 2000 r. do Sądu Okręgowego w Warszawie pozew przeciwko WN "ALFA-WERO" o ustalenie, że nie istnieje prawo wyłączności spółki do druku norm i periodyków normalizacyjnych, sam, de facto, stwierdził, iż nie ma podstaw do uznania „monopolu prawnego” Spółki.

Prokuratura Rejonowa w Warszawie, w związku ze złożonym przez PKN zawiadomieniem o podejrzeniu popełnienia przestępstwa¹⁸, rozpatrywała sprawę zwielokrotniania przez Spółkę norm bez uprawnień w celu ich rozpowszechniania. Wszczęte śledztwo, pomimo składanych przez PKN zażaleń, zostało umorzone. W uzasadnieniu stwierdzono m.in., że wobec rozbieżnych opinii co do tego czy Polskie Normy korzystają z ochrony prawa autorskiego „...uwzględniono stanowisko Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego Departamentu Prawnego, wyrażonym w piśmie z dnia 25 stycznia 2001 r.¹⁹” Stanowisko to było niekorzystne dla PKN.

Od 1 października 2002 r. PKN wprowadził dodatkowe zabezpieczenie przed nieautoryzowanym kolportażem, polegające na druku norm na papierze z błękitnym logo PKN w tle. Spółka nadal stanowczo odmawiała zaprzestania sprzedaży norm twierdząc, że od dnia 1 stycznia 2003 r., zgodnie z *ustawą o normalizacji* będzie prowadzić dystrybucję norm ustanowionych przed dniem 1 stycznia 2003 r. i opatrywać je własnym hologramem.

Podkreślić należy, że Polskie Normy dopiero od 2003 r., na podstawie art. 5 ust. 5 *ustawy o normalizacji* korzystają z ochrony jak utwory literackie, a autorskie prawa majątkowe do nich przysługują krajowej jednostce normalizacyjnej. Pod rządami wcześniej obowiązujących *ustaw o normalizacji*²⁰, Polskie Normy ochrony takiej nie miały. Ważną okolicznością jest fakt, że istnieje wątpliwość czy *ustawa z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji* gwarantuje ochronę praw autorskich normom ustanowionym przed 1 stycznia 2003 r. Spółka – jak wynika to cytowanego powyżej stanowiska – reprezentowała pogląd o objęciu ochroną norm uchwalonych dopiero po tej dacie. Kwestia ta była i jest o tyle istotna, że stworzenie systemu prawnego zapewniającego ochronę praw autorskich i zapewnienie wyłączności rozpowszechniania całego zbioru norm dla krajowej jednostki normalizacyjnej, stanowiło warunek *sine qua non* przyjęcia PKN do międzynarodowych organizacji normalizacyjnych CEN i CENELEC, a w konsekwencji spełnienie jednego z wymogów umożliwiających akcesję Polski do Unii Europejskiej.

---

¹⁸ pismo WMS//MO-52/200 z dnia 28 czerwca 2000 r.

¹⁹ Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Departament Prawny pismem z dnia 25 stycznia 2001 r. powiadomił Prezesa Zarządu WN "ALFA-WERO", że: „Polskie Normy ustanowione w drodze uchwały przez Polski Komitet Normalizacyjny należy uznać za wyłączone spod ochrony prawa autorskiego jako akty normatywne na podstawie art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych”.

²⁰ ustawy: z dnia 27 listopada 1961 o normalizacji (Dz. U. Nr 53, poz. 298 ze zm.) oraz z dnia 3 kwietnia 1993 r. o normalizacji (Dz. U. Nr 55, poz. 251 ze zm.).

2. W I kwartale 2003 r. Prezes PKN podjął z WN "ALFA-WERO" rozmowy zmierzające do zapewnienia przestrzegania prawa przez Spółkę przy sprzedaży Polskich Norm. Wola obydwu stron podjęcia współpracy i jej uregulowania na drodze polubownej została wyrażona w tzw. *Wstępnym porozumieniu*, podpisanym w dniu 29 kwietnia 2003 r. W czasie dalszych negocjacji przedstawiciele Spółki zasygnalizowali możliwość zapłaty należności PKN z tytułu prowadzonej przez Spółkę w latach 2000 – 2003 sprzedaży norm bez podstawy prawnej. W dniu 23 maja 2003 r. przedstawiciele Wydawnictwa sprecyzowali, że mogłoby to nastąpić pod warunkiem równoczesnego zawarcia wieloletniej umowy o współpracy. Wyrazili też pogląd, że należność PKN powinna być określona jako kwota umowna na zasadzie kompromisu, a nie oparta na szczegółowych wyliczeniach. Wcześniej Spółka reprezentowała stanowisko, że nie jest zobowiązana do żadnych świadczeń odszkodowawczych na rzecz PKN.

Negocjacje sfinalizowane zostały zawarciem *Ugody z dnia 20 stycznia 2004 r.* oraz podpisaniem w dniu 9 marca 2004 r. *umowy o sprzedaży WN "ALFA-WERO" produktów normalizacyjnych PKN.*

Ugoda obejmowała następujące ustalenia :

- 1) zaspokojenie roszczeń w kwocie 1 500 tys. zł z tytułu utraconych przez PKN korzyści finansowych, w związku z nie znajdującą podstawy prawnej działalnością Spółki w latach 2000 – 2003; zaspokojenie roszczeń miało nastąpić w drodze świadczenia przez Spółkę nieodpłatnych usług na rzecz PKN.
- 2) spłata przez Spółkę należności Skarbu Państwa w kwocie 770 671,64 zł, wraz z odsetkami w kwocie 683 976,29 zł (łącznie 1 454 647,29 zł), tytułem należnej PKN prowizji za sprzedaż Polskich Norm przez Wydawnictwo w latach 1998 – 1999; spłata ma nastąpić w 48 ratach zgodnie z ustalonym harmonogramem.
- 3) uznanie przez Spółkę wyłącznych praw autorskich do wszystkich Polskich Norm, a także wyłącznego prawa PKN do druku, sprzedaży, dystrybucji i rozpowszechniania wszystkich Polskich Norm i wydawnictw normalizacyjnych,
- 4) zobowiązanie PKN do sprzedaży Spółce norm z rabatem w wysokości 48% przez okres 4 lat, liczony od dnia zawarcia *Ugody*.
- 5) *Ugoda* zostanie potwierdzona przed właściwym sądem (§ 7).

Najwyższa Izba Kontroli zbadała szczegółowo przebieg negocjacji i działań PKN podejmowanych przed i po zawarciu *Ugody*.

2.1. W następstwie spotkania, które odbyło się w dniu 23 maja 2003 r., główny księgowy Spółki - Pan Andrzej Trzebiatowski przekazał do PKN informację dotyczącą sprzedaży przez Spółkę Polskich Norm w okresie od 1 stycznia 2000 r. – do 31 maja 2003 r. Wpływy z tego tytułu wyniosły 24 492,5 tys. zł.²¹

²¹ Na spotkaniu w siedzibie PKN w dniu 13 stycznia 2004 r. przedstawione zostały kolejne informacje, tym razem dotyczące sprzedaży za okres od 1 stycznia 2002 r. do 31 grudnia 2003 r. Przychody Spółki z tytułu sprzedaży Polskich Norm w całym powyższym okresie wyniosły 26 042,5 tys. zł, co oznaczało, że należność PKN – liczona wg stawek ISO - powinna wynieść ok. 5 200 tys. zł. Gdyby natomiast za podstawę do obliczenia wysokości roszczeń PKN przyjąć zasady rozliczeń finansowych określone na 1999 r. w ostatniej obowiązującej umowie o współpracy (z dnia 18 grudnia 1998 r.), Spółka powinna zapłacić PKN opłatę

Na spotkaniu w dniu 3 grudnia 2003 r. przedstawiciele PKN (panowie Maciej Piela - dyrektor Wydziału Prawnego oraz Michał Orłowski - dyrektor Wydziału Marketingu i Sprzedaży) zaproponowali zastosowanie 20% opłaty z tytułu praw autorskich PKN, co w odniesieniu do przychodów Wydawnictw za okres od 1 stycznia 2000 r. do dnia zawarcia *Ugody* stanowiło ok. 5 000 tys. zł. Stawka honorarium autorskiego jest zazwyczaj przedmiotem dwustronnych negocjacji. Jako punkt wyjścia do takich negocjacji PKN **zawsze** przyjmował politykę międzynarodowych organizacji normalizacyjnych (ISO, IEC) w tym zakresie. Organizacje te określają stawki honorariów autorskich w sposób wyważony, a zarazem zabezpieczający interesy właściciela praw autorskich. Polityka ISO w tych sprawach jest określona w dokumencie ISO POCOSA 1999, określającym wysokość honorariów autorskich w procentach od wartości sprzedaży. Począwszy od 2001 r. stawka honorarium autorskiego wynosiła 20%.

Stosując stawkę ISO, roszczenia PKN powinny zostać określone na kwotę 4 898,5 tys. zł. Przedstawiciele WN "ALFA-WERO" nie zakwestionowali poprawności zaproponowanej metody, ani nie przedstawili innej propozycji finansowej. W *Ugodzie* zawartej w dniu 20 stycznia 2004 r., roszczenia PKN określone zostały na kwotę 1 500 tys. zł, tj. mniejszą, o co najmniej 3 398,5 tys. zł, aniżeli kwota wyliczona według zasad stosowanych w ISO (4 898,5 tys. zł).

Prezes PKN zeznał w trakcie kontroli NIK, że sprawa doprowadzenia do końca kwestii związanych z *Ugodą* zlecona została „**Kancelarii radców prawnych s.c. Kalwas i Wspólnicy**” (zwanej dalej „Kancelarią”) i to Kancelaria odpowiadała za całość przygotowania projektu *Ugody*. Jak wynika z zeznań w ostatecznej fazie negocjacji, w dniu 19 stycznia 2004 r., ze strony PKN uczestniczyli Prezes PKN oraz panowie Michał Orłowski - dyrektor Wydziału Marketingu i Sprzedaży PKN i Maciej Piela - dyrektor Wydziału Prawnego, a ze strony WN "ALFA-WERO" Prezes Zarządu Spółki Pan Andrzej Świącicki. Głównym celem PKN było uzyskanie oświadczenia o wyłączności praw autorskich do zbiorów wszystkich Polskich Norm, a więc również i tych, które zostały ustanowione przed 1 stycznia 2003 r. Zdaniem Prezesa PKN wynegocjowano wtedy właściwy sposób zabezpieczenia interesu Skarbu Państwa - kwota świadczeń rzeczowych była efektem aktualnego stanu finansowego WN "ALFA-WERO", natomiast kwota ok. 5 mln zł była tylko kwotą szacunkową.

Powyższe stwierdzenia Prezesa PKN nie znalazły potwierdzenia w informacji uzyskanej przez kontrolera NIK z Kancelarii ani w zeznaniach złożonych przez panów Macieja Pielę i Michała Orłowskiego.

Z pisemnej informacji udzielonej NIK wynikało, że Kancelaria sporządziła projekt *Ugody* w jego podstawowych zarysach, zgodnie z ustnym zleceniem Prezesa PKN. Kwota 1 500 tys. zł została podana przez PKN, a Kancelaria nie posiada wiedzy, kto konkretnie dokonał szacunku powyższej kwoty ze strony PKN.

Pan Michał Orłowski zeznał, że w dniu 13 stycznia 2004 r. uczestniczył wraz z Prezesem PKN w spotkaniu, na którym omówiono z Prezesem Zarządu WN "ALFA-WERO" możliwość zawarcia *Ugody* - i na tym zakończył się jego udział w dochodzeniu kwot należnych PKN. W dalszym przygotowywaniu

---

w wysokości 25 % od osiągniętego obrotu. W omawianej sprawie oznaczałoby to, że należna PKN prowizja wyniosłaby ok. 6 510,6 tys. zł.

Ugody Pan Michał Orłowski nie brał udziału. Nie miał nawet egzemplarza zawartej *Ugody*.

Pan Maciej Piela zeznał natomiast, że jego rola w merytorycznym przygotowaniu projektu *Ugody* polegała na przekazaniu Kancelarii dokumentów i informacji niezbędnych do jej sporządzenia. Nie był natomiast włączony w ustalenia *Ugody* dotyczące wysokości roszczeń na kwotę 1 500 tys. zł.

Konkludując - nie odpowiada stanowi faktycznemu zeznanie Prezesa PKN o wielogodzinnych negocjacjach w dniu 19 stycznia 2004 r., ze współudziałem, ze strony PKN panów Macieja Pieli i Michała Orłowskiego. Także stwierdzenie, że ustalenie wysokości roszczeń PKN wynikało z uzgodnień zapadłych tam kolegialnie – nie jest prawdą. W świetle ustaleń kontroli nie ma więc przesłanek pozwalających uznać, że wynegocjowana kwota 1 500 tys. stanowi maksymalną możliwą do uzyskania w ramach rekompensaty utraconych przez PKN korzyści. Nie ma też podstaw do stwierdzenia, że działaniem uzasadnionym było odstąpienie od zasad rozliczeń wynikających z uznanych wzorców stosowanych w organizacji międzynarodowej, to jest ISO.

2.2. Zgodnie z § 1 ust. 2 *Ugody* z dnia 20 stycznia 2004 r. Polski Komitet Normalizacyjny wyraził zgodę na uregulowanie przez Spółkę zobowiązania wobec PKN, o którym mowa w poprzednim punkcie (1 500 tys. zł), świadczonymi nieodpłatnie usługami.

Stosowny zapis został zawarty w *Ugodzie* na zgodny wniosek stron. Spółka oświadczyła bowiem, że jest w bardzo złej kondycji finansowej i nie jest w stanie zapłacić odszkodowania za poniesioną przez PKN stratę. Kancelaria wyraziła opinię, że w tym przypadku przepisy *ustawy o finansach publicznych* oraz dotyczące zamówień publicznych nie mają zastosowania, „...albowiem nie było to zlecenie udzielone z pominięciem *ustawy Prawo zamówień publicznych*, a wyłącznie sposób naprawienia szkody w wysokości ustalonej przez strony”. W treści *Ugody*, ani w odrębnym dokumencie, nie sprecyzowano terminu ani sposobu świadczenia tych usług.

Polski Komitet Normalizacyjny, jako państwowa jednostka budżetowa, przy zamawianiu robót, dostaw i usług jest bezwzględnie zobowiązany do stosowania przepisów dotyczących udzielania zamówień publicznych. Skorzystanie z usług zamawianych z pominięciem obowiązujących w tym zakresie przepisów stanowiłoby więc naruszenie dyscypliny finansów publicznych (*art. 138 ust. 1 pkt 12 ustawy o finansach publicznych*). Stanowisko takie potwierdzały opinie wystawione, na prośbę PKN, przez Ministerstwo Finansów oraz firmę konsultingową **Centrum Zamówień Publicznych**. Obydwie instytucje wyraziły pogląd o niezgodności przyjętego w *Ugodzie* rozwiązania, zarówno z przepisami *ustawy o zamówieniach publicznych*, jak też z późniejszymi przepisami *ustawy Prawo zamówień publicznych*.

Według Prezesa PKN pierwotnym zamiarem Komitetu było zlecenie druku tzw. gratisów wszystkich nowo ustanawianych norm oraz innych dokumentów, ale w świetle obowiązujących od 29 marca 2004 r. przepisów *ustawy Prawo zamówień publicznych* nie jest to możliwe. Do połowy listopada 2004 r. specjalny zespół we współpracy z WN "ALFA-WERO" miał przygotować projekt realizacji

tego zobowiązania. Zespół taki, do czasu zakończenia czynności kontrolnych w dniu 29 października 2004 r., w ogóle nie powstał.

Dyrektor Wydziału Prawnego PKN pan Maciej Piela zeznał, że Wydział Prawny nie był włączony w poszukiwanie innych możliwości prawnych odzyskania kwoty 1,5 mln zł od WN "ALFA-WERO", a dyrektor WMS pan Michał Orłowski stwierdził, że w przygotowywaniu *Ugody* nie brał udziału i nie otrzymał żadnych poleceń wdrożenia lub nadzoru nad realizacją jej postanowień.

Zdaniem NIK, działając zgodnie z prawem nie można było, na warunkach *Ugody*, wyegzekwować od Spółki realizacji zobowiązania, bez uprzedniej zgody osoby trzeciej, to jest **Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych**. Zgodę taką należało uzyskać ex ante, a nie zakładać jej uzyskanie ex post. To postanowienie umieszczone zostało w *Ugodzie* pomimo tego, że Prezes PKN mógł i powinien wiedzieć, że może być ono trudne do zrealizowania.

Na spotkaniu w dniu 3 grudnia 2003 r., reprezentanci PKN - panowie Maciej Piela i Michał Orłowski, informowali przedstawicieli Spółki, że korzystanie z usług Wydawnictw w ramach wzajemnych rozliczeń wymaga zachowania trybu określonego *ustawą o zamówieniach publicznych* i Wydawnictwa musiałyby wygrać przetarg, aby można było dokonywać kompensat tą drogą. Dodatkowo w 2004 r. PKN przewidywał uruchomienie sklepu internetowego PN, co mogło zaowocować zmniejszeniem zapotrzebowania na wersję papierową. Przedstawiciele PKN ocenili, że w tej sytuacji wątpliwe jest branie pod uwagę usług drukarskich Wydawnictw jako długofalowego środka kompensat.

Do czasu zakończenia czynności kontrolnych Spółka nie zrealizowała na rzecz PKN żadnej usługi w ramach realizacji powyższego punktu *Ugody*, ze względu na brak zamówień ze strony PKN.

2.3. W *Ugodzie* Spółka zobowiązała się do zapłaty kwoty 1 454 647,29 zł, stanowiącej zaległość w uiszczaniu prowizji na rzecz PKN z tytułu sprzedaży norm w 1999 r. Na powyższą kwotę składała się należność główna w kwocie 770 671 zł oraz odsetki ustawowe (za okres do dnia zawarcia *Ugody*) w wysokości 683 976,29 zł. W *Ugodzie* ustalono, że Spółka spłaci tę należność w 48 miesięcznych ratach, z tym, że należność główna będzie płatna począwszy od czerwca 2004 r. a odsetki - począwszy od lipca 2004 r.

NIK nie kwestionowała legalności działań Prezesa PKN w tym zakresie. Izba zwróciła jednak uwagę, że przyjęte rozwiązanie jest korzystniejsze dla Spółki niż dla PKN. Wydawnictwo uzyskało bowiem swojego rodzaju premię ekonomiczną równoważną kwocie odsetek, koniecznych do spłacenia w przypadku skorzystania z kredytu bankowego na jednorazową spłatę zobowiązania. Skarb Państwa pozbawiony został natomiast kwot waloryzujących świadczenie główne w okresie spłaty zadłużenia.

Z ustaleń kontroli wynika, że harmonogram spłat jest realizowany, a w przypadku opóźnień w płatnościach Spółka obciążana jest odsetkami.

2.3. Polski Komitet Normalizacyjny zawierając *Ugodę* z dnia 20 stycznia 2004 r. zrezygnował z roszczeń wobec WN "ALFA-WERO" z tytułu utraconych przychodów środka specjalnego PKN w latach 1999-2000, w kwocie łącznej 535 tys. zł (wraz z należnymi odsetkami ustawowymi, liczonymi do dnia zawarcia *Ugody*).

W dniu 12 kwietnia 2000 r. ówczesny Prezes PKN - pan Jerzy Marcinek wystąpił do Sądu Okręgowego w Warszawie o zasądzenie od WN "ALFA-WERO" na rzecz PKN zapłaty należności w kwocie 795 562 zł (wraz z należnymi odsetkami) stanowiącej należności budżetowej. Pozew ten został rozszerzony w dniu 16 lutego 2001 r., w ten sposób, że PKN wniósł o zasądzenie od WN "ALFA-WERO" na rzecz PKN dodatkowo kwoty 567 246 zł z tytułu utraconych przychodów środka specjalnego. Całkowita kwota roszczenia, po rozszerzeniu powództwa, wyniosła 1 362 808 zł.

W *Ugodzie* z dnia 20 stycznia 2004 r., PKN wyraził zgodę, by Spółka spłaciła należność Skarbu Państwa w kwocie 770 672 zł, dotyczącą w całości pozwu wniesionego w dniu 12 kwietnia 2000 r. (pozwem tym dochodzono wprawdzie zapłaty kwoty 795 562 zł, z tym, że zaległość do dnia zawarcia *Ugody* została częściowo uregulowana i zadłużenie w dniu 20 stycznia 2004 r. wynosiło 770 672 zł). Zaniechano natomiast dochodzenia pozostałej części roszczeń, właśnie w kwocie 546 713 zł.²²

Kwota 546 713,51 zł dotyczyła dwóch transakcji związanych ze sprzedażą Polskich Norm przez WN "ALFA-WERO" w latach 1999 – 2000.

Zgodnie z przywołaną już umową z dnia 18 grudnia 1998 r. o współpracy przy drukowaniu i rozpowszechnianiu Polskich Norm oraz zmian do Polskich Norm, Spółka czasowo odstąpiła od prawa wyłączności druku norm przysługującego jej na podstawie umowy sprzedaży z dnia 18 listopada 1993 r. W przypadku, kiedy Spółka nie zamierzała wykonać druku norm we własnej drukarni, była zobowiązana do przekazania zlecenia druku do PKN, a Komitet, w przypadku realizacji zlecenia, miał przekazywać na rzecz Spółki kwotę odpowiadającą 25 % kosztów druku tych norm. Zgodnie z tymi ustaleniami, w 1999 r., PKN realizując zlecenie Spółki, wydrukował ogółem 109 tytułów Polskich Norm PKN, za co zażądał zapłaty w łącznej wysokości 431 363 zł. Z należności tej, kwota 378 085 zł została uregulowana w drodze kompensaty ze zobowiązaniami PKN. Do zapłaty pozostała kwota 53 298 zł.

Zgodnie z umową z dnia 18 grudnia 1998 r., Spółka przekazywała Komitetowi odrębne zamówienie na każdą z norm. Wielkość nakładu określał Komitet, uwzględniając zamówienia Spółki oraz własne potrzeby. Spółka drukowała normy w ustalonym nakładzie, przy czym właścicielem całego nakładu był Komitet. W dniu 23 czerwca 1999 r. Spółka wypowiedziała umowę z dnia 18 grudnia 1998 r. ze skutkiem na dzień 31 grudnia 1999 r. Informacja o wypowiedzeniu dotarła jednakże do właściwych komórek organizacyjnych PKN, odpowiedzialnych za organizowanie i prowadzenie sprzedaży produktów normalizacyjnych, dopiero w dniu 14 marca 2000 r.²³ Ignorując złożone przez siebie wypowiedzenie, dniami 1 i 15 marca 2000 r., Spółka, powołując się na umowę, skierowała do PKN dwa zamówienia na przekazanie jej przez PKN do druku łącznie 151 tytułów Polskich Norm. PKN, działając zgodnie z umową z 18 grudnia 1998 r., przekazał Spółce wraz z diapozytami zamówienie na druk wskazanych przez Spółkę 151 tytułów. W dniu 10 kwietnia 2000 r. Spółka powiadomiła dyrektora WMS Pana Michała Orłowskiego, że w związku wygaśnięciem umowy z dnia 18 grudnia 1998 r., wszelkie ustalenia, które mia-

²² Strony *Ugody*, tj. PKN i Spółka, w § 6, oświadczyły zgodnie, że: „...*Ugoda* wyczerpuje wszelkie roszczenia istniejące między Stronami, pod warunkiem, że zobowiązania z niej wynikające będą realizowane w sposób w niej opisany.”

²³ W tym dniu Spółka poprosiła ówczesnego Prezesa PKN - pana Grzegorza Giżyckiego o potraktowanie wypowiedzenia umowy jako ostateczne. Według wyjaśnień dyrektora WMS Pana Michała Orłowskiego: „zaginięcie wypowiedzenia odkryto w czasie jednej z rozmów z WN "ALFA-WERO", kiedy ich przedstawiciele użyli wypowiedzenia jako argumentu w czasie sporu. Ze względu na chorobę ówczesnego Prezesa PKN nie można było go włączyć w sprawę. (...) Po uzyskaniu telefonicznie zgody Prezesa przeszukałem wspólnie z sekretarką gabinetu i biurko Prezesa. Dokumentu nie znaleźliśmy.”

ły obowiązywać w 2000 r. są nieważne. Spółka anulowała zamówienia do czasu ostatecznego uzgodnienia stanowisk. W piśmie skierowanym do PKN wskazano, że ewentualne rozliczenia finansowe zostają zawieszone do czasu podjęcia ustaleń pomiędzy prezesami obydwu jednostek. Spółka nie zwróciła PKN diapoztywów, wydrukowanym nakładem norm rozporządziła natomiast jak właściciel. W zaistniałej sytuacji, w kwietniu 2000 r. (w dniach 21, 25 i 28), PKN obciążył Spółkę łączną kwotą 711 291 zł na warunkach umowy z dnia 18 grudnia 1998 r. wystawiając 4 rachunki jak za sprzedaż zamówionych norm. Z kwoty tej skompensowano należność na kwotę 217 876 zł. Pozostała, nie zapłacona, kwota wyniosła 493 415 zł.

Łącznie nieuregulowana należność PKN - według wystawionych rachunków i po dokonaniu kompensat - wyniosła 546 713 zł. Zgodnie z warunkami umowy o współpracy z dnia 18 grudnia 1998 r., Spółka w pierwszej z omówionych transakcji miała prawo do otrzymania 25 % równowartości kosztów druku, a w drugiej z nich - do zapłaty za druk, w obu przypadkach na podstawie wystawionych rachunków. PKN obciążenia takiego nie otrzymał. Spółka w czasie negocjacji prowadzonych w 2003 r. wystąpiła jednakże z takim roszczeniem. W przypadku gdyby w *Ugodzie* wzajemne rozliczenia z powyższego tytułu nie zostały zaniechane zobowiązanie finansowe PKN wobec WN "ALFA-WERO" z obydwu tytułów wyniosłoby kwotę 207 392 zł (w tym utracony zysk z tytułu zamówienia druku norm w PKN - 23 110 zł oraz koszt druku 151 tytułów norm - 184 282 zł). Kwota ta zmniejszyłaby, po skompensowaniu, należność PKN do wysokości 339 322 zł. Należne PKN odsetki ustawowe od tej kwoty, liczone od dnia rozszerzenia powództwa (16 lutego 2001 r.) do dnia zawarcia *Ugody* (20 stycznia 2004 r.) stanowią kwotę 195 758 zł. Łącznie PKN zrezygnował więc z dochodzenia - wykazanej powyżej - kwoty 535 080 zł.

W ocenie NIK decyzja ta faktycznie stanowi umorzenie należności w rozumieniu przepisów *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 stycznia 2001 roku w sprawie szczegółowych zasad i trybu umarzania, odraczania lub rozkładania na raty spłat należności pieniężnych, do których nie stosuje się przepisów ustawy - Ordynacja podatkowa*²⁴.

Umorzenie to nastąpiło z naruszeniem prawa, gdyż nie zaszła żadna z przesłanek określonych w § 3 ust.1 *rozporządzenia*. Istotny - z punktu widzenia oceny celowości podjętej decyzji - jest również fakt, że zasadnicza część umorzonej należności powstała w wyniku świadomych działań kontrahenta (powołanie się na wypowiedzianą umowę, a następnie wycofanie się z tego stanowiska).

2.4. *Ugoda z dnia 20 stycznia 2004 r., do czasu zakończenia czynności kontrolnych NIK potwierdzona została przed sądem tylko w części dotyczącej spłaty należności budżetowej. Stanowiło to naruszenie postanowień zawartych w § 7 tego dokumentu. O potwierdzenie Ugody w pozostałej części PKN wystąpił dopiero w dniu 26 stycznia 2005 r.*

„Kancelaria radców prawnych s.c. Kalwas i Wspólnicy”, działając w oparciu o pełnomocnictwo udzielone jej przez Prezesa PKN, złożyła w dniu 28 stycznia 2004 r., w **Sądzie Rejonowym dla m. st. Warszawy** wniosek o zawezwanie Spółki do próby ugodowej. Podstawą prawną były przepisy art. 184 i 185 *ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego*²⁵. Zgodnie

²⁴ Dz. U. Nr 6, poz. 54 *rozporządzenie* stosuje się m.in. do należności środków specjalnych jednostek budżetowych.

²⁵ Dz.U. z 1994 r. Nr 43, poz. 296 ze zm.

z tym wnioskiem, Spółka miałaby oświadczyć w Sądzie, że: nie kwestionuje oszacowanej straty PKN na kwotę 1 500 tys. zł, wyraża zgodę na zaspokojenie tego roszczenia swoimi usługami świadczonymi nieodpłatnie na rzecz PKN, uznaje wyłączne prawa autorskie PKN do wszystkich Polskich Norm, a także wyłączne prawa PKN do druku, sprzedaży, dystrybucji i rozpowszechniania wszystkich Polskich Norm i wydawnictw normalizacyjnych. W dniu 18 maja 2004 r. odbyło się posiedzenie Sądu bez udziału przedstawiciela WN „ALFA-WERO”. Spółka powiadomiła Sąd, że posiedzenie jest bezprzedmiotowe, bowiem strony zawarły w dniu 9 marca 2004 r. umowę (o sprzedaży produktów normalizacyjnych PKN) regulującą sprawy, których dotyczy wniosek o zawezwanie do *Ugody*. O przebiegu rozprawy PKN został poinformowany przez Kancelarię pismem z dnia 21 maja 2004 r. Sprawy nie kontynuowano.

Prezes PKN zeznał w powyższej sprawie, że sprawą sądowego potwierdzenia *Ugody* zajmowała się Kancelaria oraz Wydział Prawny PKN, a Pan Maciej Pielą został ustnie zobowiązany do doprowadzenia całej sprawy do końca i wyposażony w stosowne pełnomocnictwa. Prezes PKN zeznał ponadto, że potwierdzenie *Ugody* nastąpiło w dniu 30 lipca 2004 r.”

Z ustaleń kontroli wynika, że zeznania Prezesa PKN są niewiarygodne. Ustne „zobowiązanie do doprowadzenia całej sprawy do końca” nie obejmowało bowiem całości postanowień *Ugody*.

Pan Maciej Pielą dysponował pełnomocnictwem do reprezentowania PKN przed Sądem Okręgowym w Warszawie - III Wydział Cywilny w sprawie o zapłatę należności z powództwa PKN z dnia 12 kwietnia 2000 r. w łącznej kwocie 1 362 808,01 zł. Postępowanie to, na zgodny wniosek stron, zostało zawieszone w dniu 26 czerwca 2003 r. i następnie wznowione na wniosek Spółki z dnia 14 czerwca 2004 r. Rozprawa została wyznaczona na dzień 30 lipca 2004 r. Doszło na niej do zawarcia *Ugody* sądowej, zgodnie z propozycją i na warunkach zreferowanych przez pana Macieja Pielę²⁶. Sąd w dniu 9 sierpnia 2004 r., postanowił postępowanie w sprawie umorzyć.

Pan Maciej Pielą zeznał, że Prezes PKN Pan Janusz Szymański polecił mu potwierdzić *Ugodę* w zakresie wierzytelności pieniężnych będących dochodami budżetowymi. I w takim zakresie *Ugoda* została potwierdzona w dniu 30 lipca 2004 r. Postanowienia dotyczące roszczeń na kwotę 1 500 tys. zł nie mogły być potwierdzone, gdyż nie były przedmiotem toczącego się procesu. Pan Maciej Pielą zeznał też, że nie otrzymał od Prezesa PKN polecenia sądowego potwierdzenia *Ugody* w zakresie uznania praw PKN do całego zbioru norm oraz wyłączności PKN do druku i rozpowszechniania norm²⁷.

3. Zgodnie z § 5 *Ugody* PKN zobowiązał się do sprzedawania Spółce Polskich Norm, w celu dalszej sprzedaży w sieci dystrybucyjnej Spółki, z rabatem w wysokości 48 %. Warunki te mają obowiązywać przez okres lat czterech liczonych od dnia zawarcia *Ugody*, to jest do stycznia 2008 roku.

W dniu 9 marca 2004 r., zawarta została stosowna umowa, w której, bez ekwiwalentu ze strony Spółki, zobowiązanie PKN rozszerzono na niektóre inne produkty normalizacyjne oraz wydłużono okres zobowiązania do dnia 31 lipca 2008 r.

²⁶ dotyczy przywołanej już spłaty należności budżetowej w kwocie 770.671,64 zł wraz z odsetkami w wysokości 683.976,29 zł.

²⁷ postępowanie sądowe w tej sprawie umorzono w dniu 16 stycznia 2004 r. (na 4 dni przed zawarciem *Ugody* z WN "ALFA-WERO").

PKN nie posiada dokumentów określających wysokość rabatów stosowanych na rynku księgarskim. Według wiedzy pana Michała Orłowskiego, rabaty osiągają wprawdzie wysokość nawet do 60%, z tym, że są stosowane np. gdy wydawnictwo wyda książkę w dużym nakładzie, więc przy niskich stosunkowo kosztach jednostkowych i zależy wydawnictwu na szybkiej sprzedaży książki.

W projekcie *Ugody*, sporządzonym przez Kancelarię, przewidywano przyznanie Spółce rabatu w wysokości 49 %, lecz przez okres tylko jednego roku. Zmiany dokonano w dniu 20 stycznia 2004 r. Zgodnie z projektem i ostatecznym tekstem *Ugody*, rabat miał dotyczyć tylko sprzedaży Polskich Norm. W umowie z dnia 9 marca 2004 r. rozszerzono jego stosowanie na inne produkty normalizacyjne i na okres o ponad pół roku dłuższy (do 31 lipca 2004 r.).

NIK zwraca uwagę, że zgodnie z § 4 pkt 2 umowy, Komitetowi przysługuje prawo sprawdzania zestawień Spółki o sprzedaży norm, będących podstawą rozliczeń finansowych. Z prawa tego do czasu zakończenia czynności kontrolnych NIK nie skorzystano, ze względu na znaczne obciążenie bieżącymi zadaniami pracowników Wydziału Marketingu i Sprzedaży PKN.

3.2.3. SEKRETARIATY KOMITETÓW TECHNICZNYCH

1. Umowy zawierane przez PKN z jednostkami organizacyjnymi o prowadzenie sekretariatów Komitetów Technicznych (KT) nie zawierały szczegółowych zasad i warunków ich prowadzenia. Stosownie do postanowień art. 23 ust. 6 przywołanej już *ustawy z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji*, te elementy umowy są obligatoryjne. W PKN obowiązywały stosowne *zarządzenia Prezesa PKN w sprawie szczegółowych zasad działania Komitetów Technicznych (Nr 24 z dnia 30 grudnia 2002 r. i Nr 44 z dnia 27 października 2004 r.)*, lecz w umowach nie znalazły się nawet odniesienia do tych przepisów.

2. W okresie objętym kontrolą (lata 2002 – 2004) decyzje o powołaniu i odwołaniu KT podejmowane były zgodnie z *ustawą o normalizacji* i zgodnie z wewnętrznymi procedurami.

W latach 2001 – 2004 powołano 13 Komitetów Technicznych, w tym 4 w latach 2002 – 2004. Zbadano cztery decyzje o powołaniu KT. We wszystkich przypadkach informacje o zamiarze powołania Komitetów zamieszczane były w miesięczniku *Normalizacja*, a ich powołanie następowało po zasięgnięciu opinii Rady Normalizacyjnej. W zbadanych sprawach opinie te były pozytywne.

W 2004 r. podjęto dwie decyzje o odwołaniu KT. Obydwie poddano szczegółowej kontroli.

W przypadku KT Nr 134 ds. Żeglugi Śródlądowej, przewodniczący i sekretarz nie spełniali wymogu określonego art. 23 ust. 2 *ustawy z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji*, (nie reprezentowali jednostek tam określonych), a prowadzące sekretariat **Przedsiębiorstwo Projektowo-Usługowe NAVI-CENTRUM we Wrocławiu**, pomimo prośby PKN, nie wytypowało odpowiednich specjalistów na te stanowiska. Było to podstawą odwołania Komitetu. Zakres tematyczny przeniesiono do KT Nr 18 ds. Statków i Techniki Morskiej, realizującego pokrewną tematykę, z sekretariatem umiejscowionym w **Centrum Techniki Okrętowej w Gdańsku**.

Odwołanie KT NR 150 ds. Maszyn i Urządzeń do Przeróbki Mechanicznej Węgla nastąpiło z uwagi na brak współpracy z komitetem technicznym CEN, a także dlatego że ten Komitet od 2001 r. nie zwoływał posiedzeń i nie opracował żadnego dokumentu normalizacyjnego. Obydwa przypadki odwołania, nastąpiły po zasięgnięciu opinii Rady Normalizacyjnej (opinie dotyczące zamiaru odwołania były pozytywne).

3. Zgodnie z przyjętymi w PKN procedurami, umowy o prowadzenie sekretariatów powinny być zawierane według ustalonych wzorów²⁸ i rejestrowane w systemie informatycznym NORMA.

Kontrolę zawierania umów NIK przeprowadziła w 3 Zespołach Normalizacyjnych PKN. Rejestrację umów w systemie NORMA zbadano natomiast w odniesieniu do 6 Zespołów.

3.1. W obszarze działania trzech Zespołów skontrolowanych pod kątem zawierania umów działały 134 Komitety Techniczne. W tej liczbie 37 sekretariatów prowadzonych było przez jednostki zewnętrzne.

Do dnia kontroli (15 września 2004 r.) brak było 4 umów o prowadzenie sekretariatów przez jednostki zewnętrzne. Dwie spośród nich w trakcie kontroli zostały już przygotowane do podpisu, zawarcie jednej zawieszono, gdyż Komitet (KT Nr 231) zakończył wszystkie dotychczas przypisane mu zadania normalizacyjne i znajdował się w stanie „uśpienia”, a braku czwartej umowy przedstawiciele PKN nie potrafili wyjaśnić.

Ujawniono 4 umowy zawarte według wzorów innych niż ustalone stosownymi zarządzeniami. Dwie spośród nich zawierały skrócony okres wypowiedzenia, a dalsze dwie przywoływały podstawę prawną ich zawarcia (brak we wzorze). Odmienność ta, pozornie błaha, wykluczała możliwość rejestracji w systemie NORMA. Funkcjonowały także umowy zawarte przed unormowaniem wzorców, a więc z oczywistych powodów od nich odbiegające. NIK zwróciła uwagę, że w przypadku, gdy celowe było zawarcie umowy w indywidualnym kształcie, powinna istnieć możliwość ich rejestracji. Sytuacje takie powinny być przewidziane przy konstruowaniu założeń systemu informatycznego, a procedury jego funkcjonowania powinny obejmować także i wyjątkowe przypadki.

3.2. Spośród 6 skontrolowanych Zespołów Normalizacyjnych tylko 2 w pełni wywiązały się obowiązku rejestracji umów w systemie NORMA.

W systemie tym, w dniu kontroli (15 września 2004 r.) zarejestrowanych było 86 spośród 134 zawartych umów o prowadzenie sekretariatów przez jednostki zewnętrzne. Wszystkie umowy zarejestrowały tylko 2 Zespoły Normalizacyjne. Jeden z Zespołów, nie zarejestrował żadnej z zawartych umów, a pozostałe zarejestrowały tylko ich część.

Przyczynami niepełnej rejestracji umów w systemie informatycznym był brak technicznych możliwości rejestrowania umów odmiennych od ustalonego wzoru oraz niedopatrzienia wynikające z braku odpowiednich nawyków w posługiwaniu się systemem NORMA.

²⁸ określonych w zarządzeniu Nr 25 Prezesa PKN z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie zasad finansowania działalności komitetów technicznych, wprowadzonym w życie od dnia 1 stycznia 2003 r., a następnie w zarządzeniu Nr 45 Prezesa PKN z dnia 27 października 2003 r.

3.3. W latach 2003 – 2004 PKN, zgodnie z ustawowymi zasadami²⁹, nie finansował pracy sekretariatów komitetów technicznych umiejscowionych w jednostkach zewnętrznych. W nieznacznym zakresie refundowano tylko koszty delegacji zagranicznych członków KT związanych z posiedzeniami międzynarodowych organizacji normalizacyjnych. Prezes PKN *Zarządzeniem Nr 19 z dnia 19 lipca 2004 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie zasad finansowania działalności komitetów technicznych*, zlikwidował refundowanie omawianych kosztów. Motywacją tej decyzji było m.in. dostosowanie zasad funkcjonowania sekretariatów do reguł obowiązujących w organizacjach normalizacyjnych CEN i CENELEC, do których PKN przystąpił z dniem 1 stycznia 2004 r.

4. Zastrzeżenia NIK wzbudziły działania PKN związane z powierzeniem prowadzenia sekretariatu Komitetu Technicznego Nr 302 ds. Zastosowania Informatyki w Ochronie Zdrowia Stowarzyszeniu HL 7 Polska (zwanemu dalej Stowarzyszeniem).

Komitet Techniczny Nr 302 został powołany z dniem 1 stycznia 2003 r. z inicjatywy **Centrum Systemów Informatycznych Ochrony Zdrowia** (zwanego dalej „Centrum lub „CSIOZ”). Zgodnie z umową z dnia 4 lutego 2003 r., zawartą na okres do dnia 31 grudnia 2003 r., sekretariat tego Komitetu prowadził CSIOZ. Przewodniczącym KT został wybrany pan Edward Byczyński - ówczesny zastępca dyrektora Centrum,. Centrum – jako podmiot delegujący - po rozwiązaniu z panem Edwardem Byczyńskim stosunku pracy z dniem 1 maja 2004 r. zwróciło się do Prezesa PKN³⁰ o jego odwołanie ze składu KT Nr 302. W piśmie wyrażone również zostało zdziwienie z powodu braku przedłużenia przez PKN umowy o prowadzenie przez Centrum sekretariatu KT. Na pismo to Prezes PKN nie udzielił odpowiedzi.

Dyrektor Zespołu Informatyki i Telekomunikacji – pani Tamara Rosiak-Palczyńska stwierdziła, że przyczyną braku przedłużenia umowy było jej niepodpisanie przez CSIOZ do końca lutego 2004 r., pomimo iż dokument przesłano do tej firmy na początku stycznia 2004 r. Stwierdzenie to – w świetle ustaleń kontroli – jest nieprawdziwe. Starszy specjalista w Zespole Informatyki i Telekomunikacji PKN - pan Tadeusz Turkiewicz poinformował, że projekt umowy zawiózł do CSIOZ osobiście w dniu 1 marca 2004 r. i przekazał ją najprawdopodobniej panu Edwardowi Byczyńskiemu. Zgodnie z informacją dyrektora CSIOZ - pana Iwo Dominika Żochowskiego, Centrum w ogóle nie otrzymało z PKN projektu umowy o prowadzenie sekretariatu KT Nr 302.

Pani Tamara Rosiak – Palczyńska nie potrafiła wytłumaczyć dlaczego umowa nie została wysłana w styczniu 2004 r., ani dlaczego została zaniesiona do podpisu przez Centrum dopiero w dniu 1 marca 2004 r. Do tego dnia pani Dyrektor nie monitorowała Centrum na piśmie o podpisanie umowy.

Dokładnie w dniu 1 marca 2004 r. prowadzenie sekretariatu KT Nr 302 powierzone Stowarzyszeniu HL 7 Polska (na okres do 31 grudnia 2004 r.).

Pani Tamara Rosiak – Palczyńska wyjaśniając okoliczności zawarcia umowy ze Stowarzyszeniem stwierdziła, że nie interesowała się jaka jest faktyczna działalność Stowarzyszenia, ani na jakich zasadach ono funkcjonuje, gdyż poszukiwanie firm chętnych do prowadzenia sekretariatów nie leży w jej obowiązkach. Pan Edward Byczyński, działający jako przedstawiciel Stowarzyszenia, poinformował Panią Dyrektor, że firma jest zarejestrowana w mieszkaniu prywat-

²⁹ art. 23 ust. 5 ustawy o normalizacji.

³⁰ pismo znak CSIOZ/DNDŻ/378/31/04 z dnia 20 maja 2004 r.

nym, a posiedzenia odbywać się będą w Centrum, bądź w wynajętych pomieszczeniach. Mając te informacje pani Dyrektor spowodowała podpisanie umowy. Konsekwencją takiego działania było m.in. bezpłatne udostępnianie pomieszczeń PKN na posiedzenia Komitetu Technicznego nr 302.

Umowę z dnia 1 marca 2004 r. ze strony Stowarzyszenia podpisał jednoosobowo prezydent Stowarzyszenia – pan Edward Byczyński. W sytuacji, gdy zarząd stowarzyszenia jest wieloosobowy, sposób wykonywania reprezentacji może regulować jedynie statut stowarzyszenia. Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenia do dokonywania czynności prawnych i składania oświadczeń woli we wszystkich sprawach dotyczących Stowarzyszenia, wymagane było współdziałanie dwóch członków zarządu w osobach: prezydenta pana Edwarda Byczyńskiego i wiceprezydenta - pana Marka Brzozowskiego.

Pan Edward Byczyński został członkiem Komitetu Technicznego i jego przewodniczącym, pomimo iż PKN nie dysponował dokumentami, z których wynikałoby, że jest on delegowany do składu Komitetu. Pani Tamara Rosiak – Pałczyńska, zawarła w umowie zapis o tym, że reprezentantem Stowarzyszenia HL 7 Polska jest pan Edward Byczyński, na podstawie ustnej informacji zainteresowanego. Pani Dyrektor nie żądała wypisu z Krajowego Rejestru Sądowego. Podkreślić należy, że o wyrażenie zgody na prowadzenie sekretariatu KT Nr 302 przez Stowarzyszenie pan Edward Byczyński, w imieniu Stowarzyszenia, wystąpił do PKN dopiero w dniu 24 maja 2004 r. to jest po prawie 3 miesiącach od daty zawarcia umowy.

Izba uznała za niedopuszczalną sytuację, w której dyrektor Zespołu Normalizacyjnego przygotowującego umowę o prowadzenie sekretariatu Komitetu Technicznego nie interesowała się biegiem tej sprawy, a także nie wykazywała zainteresowania działalnością podmiotu, który ma prowadzić ten sekretariat.

4.1. Informację o tym, że do dokonywania czynności prawnych i składania oświadczeń woli we wszystkich sprawach dotyczących Stowarzyszenia wymagane jest współdziałanie dwóch członków Zarządu, PKN otrzymał także w dniu 21 czerwca 2004 r. Została ona zawarta w liście skierowanym przez pana Andrzeja Skubalskiego – Sekretarza KT (pracownika CSIOZ) do **Biura Administracji i Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy**, którego kopia skierowana została do PKN.

Dyrektor Wydziału Prawnego pan Maciej Piela, z upoważnienia Prezesa PKN odpowiedział panu Andrzejowi Skubalskiemu, że PKN nie jest uprawniony do rozstrzygania o legalności bądź braku legalności działania organów Stowarzyszenia, a jakiegokolwiek działania ze strony Komitetu mogą zostać podjęte dopiero po wydaniu decyzji w tej sprawie przez uprawniony organ. Zajęte stanowisko Izba ocenia negatywnie pod względem rzetelności. PKN powinien sprawdzić czy umowa z dnia 1 marca 2004 r. podpisana została przez osobę do tego upoważnioną, a także czy pan Edward Byczyński ma właściwe umocowanie do pozostawania członkiem KT. Częściowe działania sprawdzające podjęte zostały w związku z kolejnym listem pana Andrzeja Skubalskiego skierowanym w dniu 20 sierpnia 2004 r. do Prezesa PKN. Pan Maciej Piela wyraził tym razem opinię, że należy wypowiedzieć umowę o prowadzenie sekretariatu zawartą ze Stowarzyszeniem bez zachowania przewidzianego w umowie okresu wypowiedzenia. Umowa została rozwiązana z dniem 9 września 2004 r. z uwagi na niewłaściwą reprezentację Stowarzyszenia przy jej podpisywaniu. Prowadzenie sekretariatu KT Nr 302 przejął PKN.

Wyjaśniając przyczyny nieodwołania pana Edwarda Byczyńskiego ze składu członków KT Nr 302 pani Tamara Rosiak-Palczyńska stwierdziła, że pan Edward Byczyński dostarczył jej uchwałę nr 01/04/04 z dnia 10 kwietnia 2004 r., podpisaną przez trzech członków Zarządu Stowarzyszenia HL 7. Uchwała dotyczyła delegowania go do prac w KT Nr 302. Na tej podstawie wyjaśniająca uznała członkostwo pana Edwarda Byczyńskiego w KT jako pełnoprawne. W uchwale stwierdzono, że została ona podjęta jednomyślnie przez trzech członków Zarządu w osobach panów: Edwarda Byczyńskiego, Marka Brzozowskiego i Krzysztofa Ślosarka. Uchwała została jednak podpisana przez dwóch członków (brak podpisu pana Marka Brzozowskiego).

Uchwałę tę pani Tamara Rosiak-Palczyńska przedłożyła do kontroli 25 października 2004 r., a w dniu następnym (26 października 2004 r.) przedłożyła dodatkowo protokół z posiedzenia Zarządu Stowarzyszenia, opatrzony datą 10 kwietnia 2004 r., podpisany przez wszystkie wymienione wyżej osoby.

Pan Krzysztof Ślosarek - b. członek Zarządu Stowarzyszenia, oświadczył, że jego podpis na piśmie 01/04/04 dot. HL 7 Polska z dnia 10 kwietnia 2004 r. został wyłudzony. Z oświadczenia wynika, że na przełomie czerwca i lipca 2004 r., na prośbę pana Edwarda Byczyńskiego podpisał on w Katowicach kilka zaległych dokumentów dotyczących Stowarzyszenia HL 7 Polska. Warunkiem zaocznego podpisania dokumentów miał być wcześniejszy podpis pana Marka Brzozowskiego. Na uchwale nr 01/04/04 brak było tego podpisu, lecz pan Krzysztof Ślosarek uzyskał zapewnienie pana Edwarda Byczyńskiego, iż zostanie on uzupełniony następnego dnia. Ponieważ podpis pana Marka Brzozowskiego nie został uzupełniony, składający oświadczenie uważa, że jego podpis na tym dokumencie został wyłudzony.

Pan Andrzej Skubalski w dniu 26 października 2004 r. wręczył kontrolerowi NIK oświadczenie (przekazane także do Prokuratury Rejonowej Warszawa Śródmieście), w którym zrelacjonował swoją rozmowę z b. wiceprezydentem Stowarzyszenia - panem Markiem Brzozowskim. Z rozmowy tej, zdaniem pana Andrzeja Skubalskiego, wynikało, że podpisanie protokołów z rzekomych posiedzeń Zarządu Stowarzyszenia w dniach 10 kwietnia i 10 maja 2004 r., faktycznie miało miejsce w lipcu 2004 r., tj. w czasie gdy pan Marek Brzozowski nie był już członkiem Zarządu Stowarzyszenia. Miało to mieć miejsce na prośbę pana Edwarda Byczyńskiego. Z oświadczenia wynika ponadto, że pan Marek Brzozowski deklaruje gotowość potwierdzenia wobec właściwych organów, że posiedzenia Zarządu Stowarzyszenia w dniach 10 kwietnia i 10 maja 2004 r. faktycznie się nie odbyły.

W ocenie NIK przy dochowaniu należytej staranności w działaniach dyrektora właściwego Zespołu Normalizacyjnego PKN, możliwe było uniknięcie powyższych nieprawidłowości. Analiza powyższej sytuacji wskazuje, że brak jest w PKN systemowych rozwiązań odnośnie zakresu monitorowania pracy sekretariatów Komitetów Technicznych przez organ je powołujący, czyli Prezesa PKN.

4.2. Zgodnie z obowiązującą w PKN *Procedurą Z 2 – P 1 „Organizacja i tryb pracy komitetów technicznych”*³¹, zawiadomienie o posiedzeniu KT, wraz z kompletem niezbędnych dokumentów, dostarcza się członkom KT z wyprzedzeniem co najmniej 14 dni. Uchwały w sprawach uzgodnienia treści projektów norm

³¹ wprowadzonej w życie zarządzeniem Nr 20 Prezesa PKN z dnia 19 lipca 2004 r. w sprawie wprowadzenia systemu zarządzania Jakością w Polskim Komitecie Normalizacyjnym.

i innych dokumentów normalizacyjnych podejmowane są w drodze konsensusu przy udziale co najmniej 2/3 składu KT.

Kontrola wykazała brak reakcji PKN na fakt niezgodnego z *Procedurą* postępowania KT Nr 302 na posiedzeniu w dniu 5 sierpnia 2004 r. Podjęto wtedy uchwałę o skierowaniu projektów trzech norm do tzw. ankiety powszechnej i tzw. ankiety adresowanej z zakresu tematyki medycznej. Uchwała została podjęta, pomimo iż na tym posiedzeniu obecnych było tylko 5 członków Komitetu (quorum stanowi 16 członków). Ta nieprawidłowość nie spowodowała jednak stosownej reakcji ze strony Zespołu Informatyki i Telekomunikacji PKN, który projekty norm rozesłał do ankietyzacji.

Sekretarz KT Nr 302 od dnia 24 września 2004 r. - pan Andrzej Turkiewicz, stwierdził, że po otrzymaniu projektu protokołu z posiedzenia Komitetu z dnia 5 sierpnia 2004 r. zwrócił się telefonicznie do przewodniczącego KT (pana Edwarda Byczyńskiego) o uzyskanie akceptacji nieobecnych na posiedzeniu członków KT wobec podjętych uchwał. Uzyskał odpowiedź, że niezbędna ilość składu członków KT, w liczbie co najmniej 16, udzieli akceptacji. Projekt trzech norm wymienionych w uchwale rozesłał do ankietyzacji zawierając, że uchwała w tej sprawie była podjęta legalnie, a sam nie sprawdził dokładnie legalności podjęcia uchwały.

4. INFORMACJE DODATKOWE O PRZEPROWADZONEJ KONTROLI

4.1. Organizacja kontroli

Wyniki poprzedniej kontroli NIK w zakresie współpracy z Wydawnictwami Normalizacyjnymi „ALFA-WERO” przedstawione zostały w punkcie 3.1 niniejszej *Informacji*.

4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

1. **Pan Sławomir Cytrycki - Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, złożył 14 października 2004 r. zastrzeżenia do protokołu kontroli z 30 września 2004 r.** W zastrzeżeniach tych zakwestionowane została podmiotowość kontroli Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Zdaniem jej Szefa ani temat, ani zakres kontroli nie uzasadniały przeprowadzenia kontroli w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Prawomocną uchwałą Komisji Odwoławczej w Departamencie Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji z dnia 8 listopada 2004 r. zastrzeżenia Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów zostały oddalone w całości. **Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów odmówił 25 listopada 2004 r. podpisania protokołu kontroli**

W wystąpieniu z dnia 10 lutego 2005 r. NIK wnioskowała do Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów o:

- 1) wystąpienie do Prezesa Rady Ministrów o dokonanie nowelizacji *rozporządzenia z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie organizacji i sposobu przeprowadzenia konkursu na stanowisko Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego*, poprzez:
  - 1.1) skreślenie przepisu § 2 pkt 7,
  - 1.2) wprowadzenie obowiązku przedkładania Prezesowi Rady Ministrów przez Radę Normalizacyjną, wraz z uchwałą w sprawie zgłoszenia kandydatów na stanowisko Prezesa PKN, dokumentacji potwierdzającej spełnianie przez tych kandydatów ustawowych wymogów do zajmowania tego stanowiska.
- 2) dokonywanie przez właściwe służby Kancelarii Prezesa Rady Ministrów weryfikacji dokumentów, o których mowa we wniosku nr 1.2), przed powołaniem kandydata na stanowisko Prezesa PKN.
- 3) pilne wystąpienie do Rady Normalizacyjnej przy Polskim Komitecie Normalizacyjnym o podjęcie – na podstawie § 7 *rozporządzenia*, o którym mowa we wniosku nr 1 – uchwały w sprawie powtórzenia wyborów na stanowisko Prezesa PKN.

W dniu 17 lutego 2005 r. Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów złożył zastrzeżenia do powyższego wystąpienia pokontrolnego. W odniesieniu do wniosku nr 1 Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów stwierdził, że wniosek ten został błędnie do niego skierowany. Jego zdaniem żaden z obowiązujących przepisów prawa nie przyznaje Szefowi Kancelarii Rady Ministrów kompetencji do zajmowania się problematyką przeprowadzania konkursu na stanowisko Prezesa PKN, w tym do kierowania w takich sprawach wystąpień do Prezesa Rady Ministrów.

Wniosek nr 2 – zdaniem zgłaszającego zastrzeżenia – nie może być zrealizowany, gdyż przepisy *ustawy o normalizacji* nie przyznają Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, ani jej Szefowi, uprawnień do weryfikacji dokumentów przedkładanych Prezesowi Rady Ministrów przez Radę Normalizacyjną przy PKN.

W odniesieniu do wniosku nr 3 Szef Kancelarii Rady Ministrów stwierdził, że nie jest organem właściwym do kierowania jakichkolwiek wystąpień do Rady Normalizacyjnej.

Uchwałą z dnia 23 marca 2005 r. Kolegium NIK uwzględniło w części zastrzeżenia złożone do wniosku oznaczonego numerem 3, oddalając zastrzeżenia w pozostałym zakresie. Kolegium uznało, że wniosek zawarty w wystąpieniu nie został poprawnie sformułowany. Powołany we wniosku przepis § 7 *rozporządzenia z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie organizacji i sposobu przeprowadzenia konkursu na stanowisko Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego* nie może być zastosowany do sytuacji opisanej w wystąpieniu pokontrolnym, gdyż reguluje kompetencje Rady Normalizacyjnej w zakresie kontroli komisji konkursowej na etapie poprzedzającym przedstawienie kandydatury Prezesa PKN Prezesowi Rady Ministrów. Ponowne przeprowadzenie konkursu wymaga uprzedniego odwołania Prezesa PKN wskutek zaistnienia okoliczności wymienionych w art. 16 ust. 6 i 7 *ustawy o normalizacji*. W związku z powyższym Kolegium zmieniło treść wniosku pokontrolnego nadając mu brzmienie „*Wystąpienie do Prezesa Rady Ministrów o podjęcie działań zmierzających do odwołania Prezesa PKN z uwagi na powołanie ww. z naruszeniem wymogów określonych w art. 16 ust. 3 ustawy o normalizacji.*”

W odpowiedzi z dnia 17 maja 2005 r. Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów poinformował NIK, że realizując wnioski pokontrolne wystąpił pisemnie do Prezesa Rady Ministrów o dokonanie stosownej nowelizacji *rozporządzenia z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie organizacji i sposobu przeprowadzenia konkursu na stanowisko Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego* oraz o podjęcie działań zmierzających do odwołania pana Janusza Szymańskiego z funkcji Prezesa PKN. Ponadto Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów poinformował o wydaniu służbom Kancelarii pisemnego polecenia dokonywania weryfikacji dokumentacji potwierdzającej spełnianie przez kandydatów na stanowisko Prezesa PKN ustawowych kryteriów do zajmowania tego stanowiska.

W dniu 17 października 2005 r., w kolejnej informacji o sposobie realizacji wniosków pokontrolnych NIK, Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów poin-

formował o podpisaniu przez Prezesa Rady Ministrów rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie organizacji i sposobu przeprowadzania konkursu na stanowisko Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego (przywołane w punkcie 1 rozdziału 2.2. niniejszej *Informacji*). Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, działając z upoważnienia Prezesa Rady Ministrów, wystąpił do Rady Normalizacyjnej przy Polskim Komitecie Normalizacyjnym z wnioskiem o podjęcie działań zmierzających do odwołania pana Janusza Szymańskiego ze stanowiska Prezesa PKN, z uwagi na jego powołanie z naruszeniem wymogów określonych w art. 16 ust. 3 *ustawy o normalizacji*. **Rada Normalizacyjna na posiedzeniu w dniu 30 września 2005 r. podjęła w tajnym głosowaniu uchwałę, w której wyraziła negatywną opinię w tej sprawie.**

2. **Prezes Polskiego Komitetu Normalizacyjnego złożył kontrolerowi NIK, w dniu 19 listopada 2004 r., zastrzeżenia do protokołu kontroli z dnia 29 października 2004 r.** (termin na złożenie zastrzeżeń za zgodą dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji NIK został przedłużony do 19 listopada 2004 r.). Zastrzeżenia dotyczyły:

- 1) nieprzedstawienia skomplikowanego stanu prawnego dotyczącego prawnoprawno-autorskiej ochrony Polskich Norm w latach 1994-2004, co zdaniem Prezesa PKN uniemożliwiało dokonanie we właściwym świetle oceny zawarcia *Ugody* pomiędzy WN „Alfa-WERO” a PKN na tle skomplikowanego stanu prawnego, a także wymogów europejskich organizacji normalizacyjnych;
- 2) nieprzedstawienia w protokole relacji pomiędzy Polskimi Normami i ich prawnoprawno-autorską ochroną, a dostępem do informacji publicznej;
- 3) nieodzwierciedlenia w protokole kontroli zmieniających się warunków działania PKN, najpierw jako starającego się o członkostwo w europejskich organizacjach normalizacyjnych, a następnie, od 1 stycznia 2004 r., jako członka tych organizacji,
- 4) nieprzedstawienia całościowo w protokole problemu współpracy PKN z firmą „Alfa – WERO” w zakresie druku oraz dystrybucji norm i wydawnictw normalizacyjnych, której finał znalazł się w *Ugodzie* zawartej w dniu 20 stycznia 2004 r.;
- 5) sześciu uwag szczegółowych do części protokołu zawierającej ustalenia w zakresie współpracy z firmą „Alfa-WERO”;
- 6) nieprzedstawienia całościowo działań PKN w zakresie przygotowania i podpisywania oraz realizacji umów o prowadzenie sekretariatów Komitetów Technicznych PKN, w tym zasadniczego problemu jakim jest brak zainteresowanych prowadzeniem sekretariatów Komitetów Technicznych;
- 7) dziesięciu uwag szczegółowych do części protokołu zawierającej ustalenia w zakresie sekretariatów Komitetów Technicznych.

Po analizie zastrzeżeń kontroler uwzględnił w całości trzy uwagi szczegółowe zamieszczone w punkcie 5 zastrzeżeń oraz 6 uwag szczegółowych ujętych w powyższym wykazie w punkcie 7). Ponadto, kontroler uwzględnił częściowo zastrzeżenia wymienione w punkcie 2). Pozostałych zastrzeżeń kontroler nie uwzględnił.

W dniu 1 grudnia 2004 r. Prezesowi PKN został wręczony protokół zawierający stosowne zmiany i uzupełnienia. Do tego protokołu Prezes PKN złożył (w dniu 8 grudnia 2004 r.) zastrzeżenia do dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji NIK – podtrzymując zastrzeżenia, których nie uwzględnił kontroler NIK.

Prawomocną uchwałą Komisji Odwoławczej z dnia 17 grudnia 2004 r. zastrzeżenia Prezesa PKN uwzględnione zostały w części dotyczącej dwóch uwag szczegółowych (graniczne daty zajmowania stanowiska przez b. Sekretarza PKN oraz wprowadzenia pod jedną z tablic odnośnika do dalszej treści protokołu). W pozostałej części zastrzeżenia zostały oddalone w całości.

Prezes PKN w dniu 2 lutego 2005 r. poinformował NIK o odmowie podpisania protokołu kontroli.

W wystąpieniu pokontrolnym z 22 czerwca 2005 r. NIK skierowała do Prezesa PKN wystąpienie pokontrolne zawierające wnioski w sprawie usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Dotyczyły one:

- 1) renegocjowania umowy z dnia 9 marca 2004 r. o sprzedaży WN "ALFA-WERO" produktów normalizacyjnych w celu ograniczenia przyznanego tej spółce rabatu w wysokości 48 % od cen detalicznych produktów normalizacyjnych i skrócenia okresu obowiązywania tego rabatu,
- 2) wyegzekwowania od Spółki realizacji zobowiązań polegających na bezpłatnym świadczeniu usług o wartości 1 500 tys. zł lub ekwiwalentu pieniężnego tego zobowiązania,
- 3) doprowadzenia do zgodności umów o prowadzenie sekretariatów Komitetów Technicznych z wymogami *ustawy o normalizacji* poprzez określanie szczegółowych zasad i warunków ich prowadzenia oraz uregulowanie kwestii zawierania umów zawierających niestandardowe postanowienia,
- 4) niedopuszczenia do ponowienia się przypadków opóźnionego zawierania umów o prowadzenie sekretariatów Komitetów Technicznych oraz zapewnienie pełnej rejestracji umów w systemie informatycznym NORMA,
- 5) ustanowienia systemu rzetelnej weryfikacji firm ubiegających się o prowadzenie sekretariatów Komitetów Technicznych i monitorowania ich działalności,
- 6) nowelizacji uregulowań wewnętrznych dotyczących powierzania obowiązków przewodniczących KT, ich zastępców oraz sekretarzy, w ten sposób, aby wszystkie osoby pełniące te funkcje potwierdziły pisemnie przyjęcie do wiadomości i stosowania powierzonych obowiązków,
- 7) odwołania ze składu członków KT Nr 302 pana Edwarda Byczyńskiego.

W dniu 29 czerwca 2005 r. Prezes PKN złożył zastrzeżenia do powyższego wystąpienia pokontrolnego. Zastrzeżenia dotyczyły poniższych ocen i uwag:

1. W wystąpieniu pokontrolnym, w punkcie 1.4. zawarte zostało zdanie *”W I kwartale 2003 r. Prezes PKN podjął z WN ”ALFA-WERO” rozmowy zmierzające do zapewnienia poszanowania przez Spółkę praw PKN do zbioru Polskich Norm oraz umożliwienia jej legalnej sprzedaży wszystkich Polskich Norm.”*

Prezes Polskiego Komitetu Normalizacyjnego zakwestionował sformułowanie *„...oraz umożliwienia jej legalnej sprzedaży wszystkich Polskich Norm.”* uznając, że sugeruje ono działanie PKN w interesie firmy WN „ALFA-WERO”. Zdaniem Prezesa PKN chodziło o zapewnienie przestrzegania prawa przez Spółkę i dlatego powinno być *„... i przestrzegania prawa przy ich sprzedaży.”*

2. Prezes PKN zakwestionował niektóre stwierdzenia zawarte w punkcie 2.1 wystąpienia pokontrolnego.
  - Prezes PKN przedstawił w pięciu punktach okoliczności, które – jego zdaniem – uzasadniają twierdzenie, że kwota 1 500 tys. zł, przewidziana w *Ugodzie* z dnia 20 stycznia 2004 r. korzystnie zabezpiecza interes Skarbu Państwa.
  - Prezes PKN podkreślił też, że w związku z wejściem Polski do Unii Europejskiej i wcześniejszym przystąpieniem PKN do organizacji CEN i CE-NELEC najważniejszą sprawą było uzyskanie wyraźnego oświadczenia o wyłączności praw autorskich w stosunku do zbiorów wszystkich Polskich Norm, a więc również tych, które zostały ustanowione przed 1 stycznia 2003 r. Zostało to osiągnięte dzięki *Ugodzie* z dnia 20 stycznia 2004 r.
  - W ocenie zgłaszającego zastrzeżenia nie do przyjęcia miały być stwierdzenia NIK o nierzetelności zeznań Prezesa PKN dotyczących sposobu w jaki ustalona została kwota 1 500 tys. zł. Prezes PKN zwrócił uwagę, że NIK w tym punkcie nie zaznacza, iż samo wprowadzenie i podjęcie tematu utraconych korzyści w negocjacjach ze Spółką było działaniem celowym i rzetelnym, gdyż sprawa ta nie była przedmiotem postępowania sądowego.
3. Prezes PKN nie zgodził się z ocenami zawartymi w punkcie 2.2. wystąpienia pokontrolnego.
  - Zdaniem Prezesa PKN nie było podstaw do twierdzeń NIK, że przyjęte w § 1 ust. 2 *Ugody* z dnia 20 stycznia 2004 r. rozwiązanie jest niezgodne zarówno z przepisami *ustawy o zamówieniach publicznych*, jak też z późniejszymi przepisami *ustawy Prawo zamówień publicznych*.
  - Prezes PKN uznał za bezpodstawne stwierdzenie NIK, że *„postanowienie o zaspokojeniu części roszczeń bezpłatnymi usługami, znacznie utrudniło wyegzekwowanie i tak uszczuplonych należności PKN. Było to istotne naruszenie interesów Polskiego Komitetu Normalizacyjnego”*.

- Zdaniem Prezesa PKN, nie było prawdą stwierdzenie zawarte w wystąpieniu pokontrolnym, że „Zespół, o którym mowa w zeznaniach Prezesa PKN, do czasu zakończenia kontroli w dniu 29 października 2004 r. w ogóle nie powstał”, gdyż – jego zdaniem, powstał i poszukiwał możliwości realizacji tego punktu Ugody.
4. W odniesieniu do punktu 2.3 wystąpienia Prezes PKN uznał za niezasadną uwagę NIK, że „...przyjęte rozwiązanie (rozłożenie należności na raty) jest korzystniejsze dla Spółki niż dla PKN. Wydawnictwo uzyskało bowiem swojego rodzaju premię ekonomiczną równoważną kwocie odsetek, koniecznych do spłacenia w przypadku skorzystania z kredytu bankowego na jednorazową spłatę zobowiązania. Skarb Państwa pozbawiony został natomiast kwot waloryzujących świadczenie główne”.
  5. Zdaniem Prezesa PKN w punkcie 3 wystąpienia pokontrolnego nie uwzględniono realnych uwarunkowań toczącego się postępowania sądowego o należności PKN od Spółki. Zdaniem Prezesa, PKN potwierdzając Ugodę w tej części przed sądem nie zrzekł się roszczenia ani nie cofnął powództwa.
  6. Odnosząc się do punktu 4 wystąpienia pokontrolnego Prezes PKN całkowicie zanegował zawarte w nim stwierdzenia NIK, w tym zwłaszcza stwierdzenie o niewiarygodności zeznań złożonych przez Prezesa PKN w sprawie potwierdzenia Ugody przed sądem. Zanegował też konkluzję NIK, iż ugodę sądową zawarto bez udziału Kancelarii radców prawnych i tylko w odniesieniu do jednego punktu.
  7. W odniesieniu do punktu 5 wystąpienia Prezes PKN stwierdził, że niezasadne jest stwierdzenie NIK, iż wbrew Ugodzie, zobowiązanie PKN rozszerzono na niektóre inne produkty normalizacyjne oraz wydłużono okres zobowiązania do dnia 31 lipca 2008 r.
  8. Prezes PKN, odnosząc się do punktu 5.2. wystąpienia stwierdził, że dokonywane były kontrole zestawień Spółki o sprzedaży norm, będących podstawą rozliczeń finansowych. Dowodem tego ma być notatka informacyjna z dnia 12 października 2004 r. dostarczona kontrolerowi NIK w trakcie kontroli wykonania budżetu za rok 2004 r. oraz notatka służbowa z 22 lutego 2005 r. dotyczącego próby zakupu kontrolowanego, stanowiąca załącznik nr 2 do zastrzeżeń.
  9. Prezes PKN zakwestionował poniższe oceny zawarte w punkcie 5.3 wystąpienia:
    - za niezasadne uznał stwierdzenia NIK dotyczące niezgodności z prawdą niektórych okoliczności podniesionych w wyjaśnieniu pana Macieja Pielę; sprawa ta – zdaniem Prezesa - została całkowicie wyjaśniona (również ze Spółką), a wyjaśnienia złożone w tej sprawie przez pana Maciej Pielę są wiarygodne;

- za bezpodstawne i niezasadne uznał konkluzje i wniosek NIK, iż działania polegające na korekcie *Ugody*, a także opieszałość w pozyskaniu postanowienia sądu, które zostało wydane w dniu 30 lipca 2004 roku o zawartej ugodzie (gdy ugoda była zawarta 20 stycznia 2004 r.) miały na celu ukrycie faktu, iż ugoda została potwierdzona sądowo tylko w niewielkim zakresie;
  - Prezes PKN zakwestionował także wyliczenia zawarte na stronie 11 wystąpienia, dotyczące wysokości należności PKN z tytułu utraconych przychodów środka specjalnego, uznając iż kwota ta powinna być pomniejszona o wykazane w zastrzeżeniach pozycje.
10. W odniesieniu do punktu 6 wystąpienia Prezes PKN stwierdził, że niezasadna jest ocena NIK o niezgodności umów o prowadzenie sekretariatu z treścią przepisu *art. 23 ust. 6 ustawy z dnia 12 września 2002 roku o normalizacji*.
11. W odniesieniu do punktu 6.2. Prezes PKN wskazał, że na stronie 18 błędnie przytoczono nazwę Zespołu – zamiast Zespołu Elektryki wymieniono Zespół Elektrotechniki, a na stronie 19, w drugim przykładzie, w niewłaściwym miejscu rozwinięto skrót ZOŚ.
12. Prezes PKN wskazał, że w punkcie 6.4. w zdaniu pierwszym napisano o działaniach PKN w latach 2001-2004, odnosząc je do ustawowych zasad wynikających z *ustawy z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji*, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.
13. Prezes PKN odnosząc się do punktu 7.1. wystąpienia pokontrolnego zgłosił poniższe zastrzeżenia:
- Prezes PKN stwierdził, że brak jest w tym miejscu wystąpienia pokontrolnego podkreślenia faktu, iż zgodnie z zasadą równego dostępu PKN traktuje wszystkich uczestników równo, w tym instytucje powołane przez organy administracji rządowej;
  - Prezes PKN uznał za niezasadne twierdzenie NIK, iż „*Pan Edward Byczyński został członkiem KT i jego przewodniczącym, pomimo iż PKN nie dysponował właściwymi dokumentami z których wynikałoby, że jest delegowany do składu KT*”, ponieważ dopiero 1 maja 2004 roku CSIOZ zwróciło się do Prezesa PKN o odwołanie Pana Byczyńskiego, a umowę na prowadzenie sekretariatu KT zawarto w dniu 1 marca 2004 roku.
14. W odniesieniu do punktu 7.2. Prezes PKN stwierdził, że za niezasadne uznaje twierdzenie NIK, iż odpowiedź z dnia 5 lipca 2004 roku udzielona przez Dyrektora Wydziału Prawnego pana Macieja Pielę panu Andrzejowi Skubałskiemu była nierzetelna; zdaniem Prezesa, Komitet nie jest organem uprawnionym do rozstrzygania o legalności bądź nielegalności działania organów statutowych stowarzyszeń lub innych podmiotów.

Prawomocną uchwałą Komisji Odwoławczej z dnia 12 lipca 2005 r. zastrzeżenia te zostały uznane w całości co do punktów 1, 11, 12 i 13 tiret 2 zastrzeżeń i oddalone w pozostałym zakresie. W związku z rozstrzygnięciem Komisji w wystąpieniu pokontrolnym wprowadzono stosowne zmiany.

W dniu 9 sierpnia 2005 r., w odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne Prezes Polskiego Komitetu Normalizacyjnego uznał, że obniżenie rabatu udzielonego Spółce „ALFA-WERO” do poziomu stosowanego w rozliczeniach z Punktami Informacji Normalizacyjnej (jednostki PKN) byłoby niekorzystne dla Komitetu, uwzględniając całokształt rozliczeń i kosztów związanych z drukiem i dystrybucją norm. W wystąpieniu zawarte zostały wyliczenia, które – zdaniem Prezesa PKN – uzasadniają ten pogląd. W odniesieniu do wniosku o wyegzekwowanie od Spółki bezpłatnego świadczenia usług, Prezes PKN poinformował, że w Komitecie prowadzony jest stały monitoring realizacji tego punktu *Ugody*. W związku z pojawiającymi się wątpliwościami co do opodatkowania takich usług obydwie strony *Ugody* wystąpiły do właściwych instytucji o interpretację. Zdaniem Prezesa PKN wnioski o doprowadzenie do zgodności z *ustawą o normalizacji* umów o prowadzenie Komitetów Technicznych (wniosek nr 3) oraz dotyczący powierzania obowiązków przewodniczących KT, ich zastępców oraz sekretarzy, w ten sposób, aby wszystkie osoby pełniące te funkcje potwierdziły pisemnie przyjęcie do wiadomości i stosowania powierzonych obowiązków (wniosek nr 6) zostały zrealizowane poprzez wprowadzenie stosownych procedur w ramach Systemu Zarządzania Jakością. Wprowadzenie informatycznego systemu NORMA zapewniło – zdaniem autora odpowiedzi – realizację wniosku NIK dotyczącego pełnej rejestracji i terminowego zawierania umów o prowadzenie KT. Wniosek nr 5 dotyczący ustanowienia systemu rzetelnej weryfikacji firm ubiegających się o prowadzenie sekretariatów Komitetów Technicznych i monitorowania ich działalności, został przyjęty do realizacji, aczkolwiek Prezes PKN zasygnalizował zmniejszającą się liczbę podmiotów zainteresowanych prowadzeniem sekretariatów Komitetów Technicznych. Pan Edward Byczyński został odwołany ze składu KT nr 302 w grudniu 2004 r., a następnie powołany ponownie w jego skład, na podstawie prawidłowo złożonych dokumentów.

5. ZAŁĄCZNIKI

5.1. Wykaz skontrolowanych podmiotów i jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole

L.p.	Nazwa jednostka kontrolowanej	Jednostka organizacyjna NIK
1.	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
2.	Polski Komitet Normalizacyjny	Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

5.2. Lista osób odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność, w tym zajmujących kierownicze stanowiska w PKN

L.p.	Imię i nazwisko	stanowisko
1	Janusz Roszlj	Prezes Polskiego Komitetu Normalizacyjnego od 22 listopada 1997 r. do 9 września 1999 r.
2	Maria Pernach	Prezes Polskiego Komitetu Normalizacyjnego od 17 września 1999 r. do 30 listopada 1999 r.
3	Grzegorz Giżycki	Prezes Polskiego Komitetu Normalizacyjnego od 30 listopada 1999 r. do 31 marca 2000 r.
4	Jerzy Marcinek	Prezes Polskiego Komitetu Normalizacyjnego od 3 kwietnia 2000 r. do 30 grudnia 2002 r.
5	Janusz Szymański	Prezes Polskiego Komitetu Normalizacyjnego od 31 grudnia 2002 r. do czasu zakończenia kontroli.
6	Stanisław Tkaczyk	Przewodniczący Rady Normalizacyjnej przy PKN od dnia 14 lipca 2003 r. do czasu zakończenia kontroli.
7	Olgierd Hryniewicz	zastępca Przewodniczącego Rady Normalizacyjnej przy PKN od dnia 14 lipca 2003 r. do czasu zakończenia kontroli, członek Komisji Konkursowej ds. wyboru Prezesa PKN.
8	Janusz Szymborski	zastępca Przewodniczącego Rady Normalizacyjnej przy PKN od dnia 14 lipca 2003 r. do czasu zakończenia kontroli, członek Komisji Konkursowej ds. wyboru Prezesa PKN.

9	Andrzej Szalewicz	zastępca Przewodniczącego Rady Normalizacyjnej przy PKN od dnia 14 lipca 2003 r. do czasu zakończenia kontroli, członek Komisji Konkursowej ds. wyboru Prezesa PKN.
10	Wojciech Maj	zastępca Przewodniczącego Rady Normalizacyjnej przy PKN od dnia 14 lipca 2003 r. do czasu zakończenia kontroli, członek Komisji Konkursowej ds. wyboru Prezesa PKN.
11	Tamara Rosiak-Palczyńska	Dyrektor Zespołu Normalizacyjnego Informatyki i Telekomunikacji PKN.
12	Maciej Pielą	Dyrektor Wydziału Prawnego PKN.
13	Michał Orłowski	Dyrektor Wydziału Marketingu i Sprzedaży PKN.

5.3. Wykaz podstawowych aktów prawnych

1. Ustawa z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji (Dz. U. Nr 169, poz. 1386 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2001 r. Nr 112, poz. 1198 oraz z 2002 r. Nr 153, poz. 1271).
3. Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 11, poz. 95, ze zm.).
4. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie organizacji i sposobu przeprowadzania konkursu na stanowisko Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego (Dz. U. Nr 239, poz. 2049).
5. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 września 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie organizacji i sposobu przeprowadzenia konkursu na stanowisko Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego (Dz. U. Nr 189, poz. 1595).
6. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. Nr 19, poz. 177 ze zm.).
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 stycznia 2001 roku w sprawie szczegółowych zasad i trybu umarzania, odraczania lub rozkładania na raty spłat należności pieniężnych, do których nie stosuje się przepisów ustawy - Ordynacja podatkowa (Dz. U. Nr 6, poz. 54).
8. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 1994 r. Nr 43, poz. 296 ze zm.).

5.4. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego RP
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Minister Finansów
8. Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
9. Przewodniczący Sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży
10. Przewodniczący Sejmowej Komisji Finansów Publicznych
11. Przewodniczący Sejmowej Komisji do Spraw Kontroli Państwowej
12. Przewodniczący Senackiej Komisji Gospodarki i Finansów Publicznych
13. Prezes Polskiego Komitetu Normalizacyjnego